

Rechtskundig Weekblad

Vereniging zonder winstgevend doel

Verschijnt elke Zondag

Abonnementsprijs : 400 fr. per jaar.

Postcheckrekening Nr 3185.22

Beheer en Redactie : Mr René VICTOR, Justitiestraat, 21, Antwerpen

De Grondwetsherziening in Nederland van 1953 inzake buitenlandse betrekkingen en de voorstellen tot nadere wijziging

Wanneer wij de oudere grondwetten nagaan dan vinden wij daarin slechts enkele artikelen die betrekking hebben op internationale aangelegenheden en die zich beperken tot het aanduiden van de macht om verdragen af te sluiten en om de oorlog te verklaren. Op onze dagen echter wijden de nieuwe grondwetten zelfs volledige hoofdstukken aan de internationale betrekkingen. Dit groeiend belang dat het constitutioneel recht hecht aan de internationale rechtsorde is te wijten aan verschillende oorzaken.

Vooreerst moet vermeld dat de traditionele opvatting van het internationaal recht dat alleen de politieke betrekkingen van de staten regelt, heeft plaats gemaakt voor een veel ruimere opvatting van een recht dat al de activiteiten van de mens regelt en dit, althans nu nog, door bemiddeling van de staat. Inderdaad, er is praktisch geen enkel probleem meer dat zich stelt met een louter intern karakter, maar alle vertonen een internationaal aspect ten gevolge van de groeiende onderlinge afhankelijkheid welke de enorme vooruitgang in wetenschap en techniek met zich heeft gebracht in de laatste jaren. De internationale regelingen betreffen niet langer het uitwendig leven van de staat maar dringen door tot het inwendige, tot de burgers zelve. De mening alsof de Staat de volmaakte maatschappij was die over alle noodzakelijke middelen beschikte om het algemeen welzijn te verzekeren is voorbijgestreefd. Prof. F. Van Goethem schrijft: « Wegens de internationale samenwerking, wegens de ontwikkeling die het internationale leven doormaakt, zal de Staat thans alleen nog in zeer betrekkelijke zin als een « volkomen gemeenschap » kunnen opgevat worden. De Staat alleen is niet meer bekwaam om aan zijn leden, zijn onderdanen, het volledig welzijn te verschaffen, althans indien hij, zoals past, rekening wil houden met de vooruitgang der beschaving, en met de hulpmiddelen die kunnen geput worden uit een geordende internationale samenwerking » (1).

De internationale strekking van de moderne constituties is ook te wijten aan de ommekeer die zich heeft voorgedaan in de staatsgedachte. De moderne grondwetten zijn het werk van een generatie die reeds tweemaal de gevolgen heeft ondergaan van de misbruiken van het soevereiniteitsrecht. Daarom zoekt zij nu haar heil in een internationale rechtsorde die zich

stelt boven de eens zo gevierde evenwichtspolitiek in Europa. Men wil de attributen van het soevereiniteitsrecht dienvolgens beperken door de superioriteit te erkennen van het internationaal op het nationaal recht, van het verdrag op de wet.

Zo bestaat er op onze dagen een groeiend verband tussen het internationaal en het nationaal publiek recht en de evolutie van dit laatste zal de toekomst van het eerste bepalen. Het concept van de nationale soevereiniteit, dat elke vruchtbare werking op internationaal gebied in de weg staat, is geboren in het publiek nationaal recht en het behoort dus aan dit laatste dat belemmerend beginsel te beperken en langzamerhand te verwijderen. De pogingen die het internationaal recht aanwendt lijden alle schipbreuk, omdat men van onder uit moet beginnen en niet van boven. Prof. P. De Visscher schrijft dienaangaande: « Parce qu'il est plus proche des gouvernés qui participent directement à son élaboration, le droit constitutionnel peut, avec beaucoup plus d'efficacité que le droit international, contribuer au rejet progressif de l'idée de souveraineté » (2).

Tussen de grondwetten, ontstaan of herzien na de tweede wereldoorlog, bekleedt die van Nederland een uitzonderlijke plaats, met betrekking tot de verhouding tussen het nationaal en internationaal recht, wegens haar zeer progressief karakter. De internationale tendenzen, hierboven beschreven, komen zeer goed tot uiting in deze grondwetsherziening van 22 juni 1953, welke werd voorbereid door de « Commissie nopens de samenwerking tussen Regering en Staten-Generaal in zake het buitenlands beleid » of kortweg genoemd de « van Eysinga Commissie » naar de naam van haar voorzitter, Prof. Jhr. Mr. W. J. M. Van Eysinga, ingesteld bij K.B. van 25 april 1950, welke een interim-rapport uitbracht op 16 september 1950 en het eindrapport op 9 juli 1951 en door de « Staatscommissie tot herziening van de Grondwet », ingesteld bij K.B. van 17 april 1950 welke haar interim-rapport uitbracht op 11 juli 1951 en het eindrapport op 6 juli 1954, dus een jaar nadat de grondwet reeds gewijzigd was.

Toch bevredigden deze nieuwe grondwetsbepalingen niet in alle opzichten zodat reeds bij ministeriële beschikking van 1 september 1954 een « Commissie van Advies » werd opgericht « in zake nadere grondwetswijziging betreffende de buitenlandse betrekkin-

gen » onder voorzitterschap van Prof. Mr. R. Kranenburg, lid van de Raad van State, en bestaande uit 14 leden. Deze commissie bracht een verslag uit op 18 april 1955.

Bij de installatie der commissie sprak de minister van Binnenlandse Zaken een rede uit waarin hij de redenen uiteenzet van een eventuele herziening: « Bij het parlementair debat werd in hoofdzaak gediscussieerd over de beginselen die aan de bepalingen ten grondslag liggen; dikwijls ontbrak de gelegenheid, althans in eerste lezing, om ten volle aandacht te schenken aan de technische merites der voorgestelde wijzigingen, terwijl de in tweede lezing gemaakte opmerkingen uiteraard niet konden leiden tot wijziging van het aanhangige voorstel. Een andere omstandigheid welke een herziening van sommige grondwetsbepalingen gewenst zou kunnen maken, is de ervaring, die in het afgelopen jaar bij het experimenteren met de nieuwe grondwetsbepalingen werd opgedaan ». Verder verklaart de minister « dat het niet in de bedoeling ligt van de regering wijzigingen voor te stellen met betrekking tot de hoofdbeginselen welke aan de nieuwe grondwetsbepalingen ten grondslag liggen » maar « een eventuele herziening dient beperkt te blijven tot een technische verbetering van de in 1953 afgekondigde grondwetsherziening ».

In deze korte studie willen wij nu even nagaan welke bepalingen in 1953 gewijzigd zijn en welke voorstellen gedaan worden door de Commissie van Advies in haar rapport van 18 april 1955 voor een eventuele herziening. De drie hoofdproblemen willen wij onderzoeken: het tot stand komen van een verdrag of internationale overeenkomst, de verhouding tussen het nationaal en het internationaal recht en ten slotte de souvereiniteit en de delegatie van machten.

I. Het tot stand komen van een internationale overeenkomst of verdrag.

A. Evolutie van 1814 tot 1922.

Artikel 38 der Grondwet van 1814 bepaalde dat de Koning alleen het recht had om alle verbonden en verdragen te sluiten en te bekrachtigen « behoudens de kennisgeving daarvan aan de Staten-Generaal ».

Tegen dit quasi absolute recht van de Koning met betrekking tot het buitenlands beleid kwam heftig verzet van de Staten-Generaal. In 1815 en 1887 zullen zij telkens de macht van de Koning weten te beperken ten opzichte van een bepaalde categorie van verdragen.

Artikel 58 der Grondwet van 1815 duidde de eerste categorie aan: « In gevalle de verbonden en verdragen, in tijd van vrede gesloten, mogten inhouden enige afstand of ruiling van een gedeelte van het grondgebied des Rijks of van des zelfs bezittingen in andere werelddelen, worden deze door de Koning niet bekrachtigd, dan nadat de Staten-Generaal op dezelve hunne goedkeuring hebben gegeven ».

Terwijl het in 1815 nog maar alleen betrof afstand of ruiling van grondgebied in vredetijd bepaalde de grondwet van 1848 dat het ging om iedere afstand, zowel in vredes- als in oorlogstijd. Zij voegde er een tweede categorie aan toe: aan de voorafgaandelijke goedkeuring van de Staten-Generaal moesten ook onderworpen worden verdragen welke « enige andere bepaling of verandering, wettelijke regten betreffende, inhouden ».

De Grondwet van 1887 duidde een derde categorie aan nl. verdragen « die aan het Rijk geldelijke verplichtingen opleggen » (vergelijk met artikel 68 van de Belgische Grondwet).

B. Het stelsel van 1922.

Artikel 58 van de Grondwet van 1922 spreekt niet meer van « bepaalde » verdragen die aan de voorafgaandelijke goedkeuring van de Staten-Generaal zijn onderworpen, maar bepaalt dat « alle » verdragen nu eerst zullen bekrachtigd worden nadat zij zijn goedgekeurd door de Wetgevende Kamers « tenzij de Koning zich de bevoegdheid tot het bekrachtigen van het verdrag bij de wet heeft voorbehouden ». Overeenkomsten echter met vreemde mogendheden hoeft de Koning slechts mede te delen aan het Parlement « zo spoedig mogelijk ». Het onderscheid tussen « verdragen aan goedkeuring onderworpen » en « andere overeenkomsten » welke slechts moeten medegedeeld, schijnt louter formeel te zijn. Prof. Van der Pot schrijft in zijn « Handboek van het Nederlands Staatsrecht »: « Het onderscheid tussen deze andere overeenkomsten en tractaten is bloot formeel, aangezien men van tractaten spreekt als de op internationaal gebruik berustende plechtige tractaatsvorm is gebezigd. Indien dus een andere vorm, b.v. die der wisseling van diplomatieke nota's, is gekozen, is ook de overeenkomst, welke naar haar inhoud voor 1922 zou moeten goedgekeurd worden, thans niet aan de goedkeuring van de Staten-Generaal onderworpen. Minister Van Karnebeek heeft weliswaar indertijd verklaard, dat dit vermeden zou worden maar de praktijk schijnt zich aan die verklaring niet te houden » (3).

Gevol was dat de macht van de Staten-Generaal geenszins werd uitgebreid. Integendeel een verdrag houdende afstand of ruiling van grondgebied b.v. moest niet worden goedgekeurd als « de op internationaal gebruik berustende plechtige tractaatsvorm », niet werd gebezigd.

C. De Grondwetsherziening van 1953.

De bedoeling van de Constituante in 1953 was tweeërlei: enerzijds wilde men de macht van de Staten-Generaal vermeederen door omzeggens alle verdragen en overeenkomsten aan haar goedkeuring te onderwerpen; anderzijds wilde men de goedkeuringsprocedure vereenvoudigen gezien de veelvuldigheid van internationale overeenkomsten. Dit laatste werd verwezenlijkt door middel van de « stilzwijgende goedkeuring » naar het voorbeeld van het Engelse Parlement.

Vooreerst weze er opgemerkt dat er in de nieuwe Grondwet slechts sprake is van overeenkomsten en niet meer van verdragen tenzij dan in artikel 4 over de uitleveringsverdragen wat wellicht bij vergetelheid niet werd aangepast aan de eenvormige terminologie. Zo wordt het begrip « overeenkomst » nu het hoofdsject in de grondwettelijke regeling aangaande de buitenlandse betrekkingen. Volgens Professor Duynstee lijkt deze term minder geschikt om als hoofdsject te dienen. « Vooreerst immers duidt deze term zowel op de wilsovereenstemming als op de regeling, omtrent welke overeenstemming verkregen werd. Vervolgens omdat de term « overeenkomst » ook allerlei « afspraken », welke in de zin van de Grondwet geen « overeenkomst » zijn, b.v. een gentleman's agreement. Deze beide factoren werken vertroebelend (4). »

In de nieuwe Grondwet is er niet alleen sprake van overeenkomsten afgesloten met andere mogendheden maar ook met « volkenrechtelijke organisaties ». De Van Eysinga-commissie stelde voor overeenkomsten afgesloten met « krachtens een verdrag ingestelde internationale organisaties ». De Grondwetscommissie achtte deze term te eng en voegde het adjectief « volkenrechtelijk » bij organisatie doelend op organi-

saties die krachtens het volkenrecht in het leven zijn geroepen. Immers niet bij iedere organisatie ligt een verdrag aan de oorsprong.

De algemene principes aangaande het tot stand komen van een internationale overeenkomst worden aangeduid in artikel 60. De overeenkomsten worden door of met machtiging van de Koning gesloten. Ze worden zo spoedig mogelijk overgelegd aan de Staten-Generaal. Zij worden niet bekrachtigd door de Koning en treden niet in werking dan na de goedkeuring van de Staten-Generaal. Alle overeenkomsten worden dus ter goedkeuring voorgelegd aan de wetgevende Kamers behalve de uitzonderingen voorzien in artikel 62 welke wij verder zullen bespreken. Onder «overeenkomsten» vallen echter niet de zgn. afspraken. De Van Eysinga-commissie geeft in haar interimrapport, p. 16, een zeer enge interpretatie aan de term «afspraken». Deze zouden alleen bestaan in «tweezijdige bestuursdaden van het dagelijks buitenlands beleid». Prof. Duynstee voegt er echter nog twee categoriën aan toe, n.l. de gentleman's agreements (conventionele regelingen welke generlei juridische verbintenis geacht worden mee te brengen) en de «niet gewichtige, niet de burgers verbindende afspraken, juridische gebondenheid meebrengende binnen de grenzen van de bestuursrechtelijke vrije beslissingsmacht der administratie».

Over de vraag of onder «overeenkomsten» in de zin van artikel 60 ook burgerrechtelijke overeenkomsten vallen is men het eens dat dit slechts het geval zal zijn als er een politiek belang aan verbonden is, wat o.a. zal blijken uit het diplomatiek document waarin de burgerrechtelijke overeenkomst vervat is.

Artikel 61 bepaalt dat de goedkeuring of stilzwijgend of uitdrukkelijk kan geschieden. «De goedkeuring wordt geacht te zijn verleend, indien niet binnen de dertig dagen na het overleggen van de overeenkomst door of namens een der Kamers der Staten-Generaal of door ten minste een vijfde van het grondwettelijk aantal leden van een der Kamers de wens te kennen wordt gegeven, dat de overeenkomst aan de uitspraak van de Staten-Generaal zal worden onderworpen, of indien de beide Kamers der Staten-Generaal voor de afloop van deze termijn verklaren, dat geen uitspraak verlangd wordt. De in het vorige lid bedoelde termijn wordt geschorst, gedurende de tijd, dat de zitting der Staten-Generaal gesloten is. In alle gevallen, waarin de overeenkomsten aan de uitspraak van de Staten-Generaal wordt onderworpen, kan de goedkeuring slechts bij de wet worden verleend».

Uit de M.v.A. aan de Tweede Kamer bepaalt de regering dat de overlegging van overeenkomsten zal geschieden bij brieven, door de Minister van Buitenlandse Zaken te richten aan de voorzitter van elk der beide Kamers. In die brief zal worden medegedeeld of een overeenkomst wordt neergelegd ter stilzwijgende goedkeuring of dat een goedkeuringsontwerp zal worden voorbereid. De vraag rijst nu of door de indiening van een wetsontwerp tot goedkeuring ener overeenkomst de mogelijkheid ener stilzwijgende goedkeuring wordt uitgesloten. Professor Oud meent «dat dit naar de letter van de Grondwet stellig niet het geval is. Artikel 61 verbindt die mogelijkheid aan het enkele feit van de overlegging der overeenkomst, onverschillig of die overlegging al dan niet gepaard gaat met de indiening van een wetsontwerp. Strikt genomen zou men dus, ook als een wetsontwerp is ingediend, wil men stilzwijgende goedkeuring voorkomen, op een der in artikel 61 aangegeven wijzen een uitdrukkelijke uitspraak moeten vragen». Voortgaande echter op de M.v.A. van de regering aan de tweede Kamer besluit Prof. Oud: «dat de regering er van uitgaat, dat op stilzwijgende goedkeuring alleen dan een beroep

zal kunnen gedaan worden, indien de overeenkomst is overgelegd met de uitdrukkelijke bedoeling langs deze weg de goedkeuring te erlangen. Het is alleszins aannemelijk, dat de praktijk zich in deze richting zal ontwikkelen» (5).

Het is niet alleen de regering die aansturen kan op een uitdrukkelijke goedkeuring, ook de Kamers komt dit recht toe en wel op drie manieren: door een der Kamers, door instanties welke namens de Kamers optreden in deze b.v. tijdens het reces, of door ten minste een vijfde van het grondwettelijke aantal van een der Kamers. (10 van de Eerste Kamer, 20 van de Tweede Kamer.) Op deze wijze kan «de wens te kennen gegeven worden dat de overeenkomst aan de uitspraak van de Staten-Generaal zal worden onderworpen».

De vraag rijst of de wens ter uitdrukkelijke goedkeuring door een vijfde van het grondwettelijk aantal leden van een der beide Kamers kan te niet gedaan worden door een verklaring van de beide Kamers, dat geen uitspraak verlangd wordt? Ontleedt men de tekst dan ziet men dat op deze vraag bevestigend moet geantwoord worden. Inderdaad bepaalt artikel 61 dat er twee vormen zijn van stilzwijgende goedkeuring: het ongestoord verloop van 30 dagen na de overlegging, en een verklaring van de beide Kamers der Staten-Generaal voor de afloop van de termijn van 30 dagen dat geen uitspraak verlangd wordt. Dus is de goedkeuring verleend als een dezer twee gevallen zich voordoet. Inmiddels is dit probleem ook in deze zin opgelost door het Reglement van Inwendige Orde der Kamers: «En adoptant leurs règlements intérieurs à la nouvelle procédure, les deux chambres ont résolu cette question de telle manière que, du moment qu'un cinquième de la chambre en aura exprimé le «désir» une proposition tendant à faire déclarer par la Chambre qu'elle ne tient pas à se prononcer ne pourra pas être portée à l'ordre du jour» (6).

Wanneer is nu het Advies van de Raad van State vereist? Artikel 84, alinea 1 van de Grondwet zegt: «De Koning brengt ter overweging bij de Raad van State alle voorstellen door Hem aan de Staten-Generaal te doen of door deze aan Hem gedaan, alsmede alle algemene maatregelen van bestuur van het Rijk». Daaruit volgt dat het advies zal moeten ingewonnen worden telkens de regering een wetsontwerp tot goedkeuring ener overeenkomst indient. Het advies zal echter niet nodig zijn als het gaat om een overeenkomst welke valt onder artikel 62. Dit artikel geeft vier categorieën van overeenkomsten op welke niet aan goedkeuring onderworpen zijn. Dus er kan hier geen sprake zijn van een wetsontwerp. Het probleem rijst echter voor overeenkomsten welke worden overgelegd ter stilzwijgende goedkeuring. Prof. Oud schrijft: «Hier is plaats voor twijfel. Wie zich tot de formele kant der zaak bepaalt, kan volhouden, dat in dit geval van een eigenlijk voorstel geen sprake is. Materieel is echter wel degelijk van een voorstel de rede en het schijnt daarom het meest in overeenstemming met de strekking van artikel 84, indien vooraf het advies van de Raad van State wordt ingewonnen» (7). De commissie van advies in zake nadere grondwetswijziging stelt daarom voor in haar rapport artikel 61 te wijzigen in deze zin dat «de stilzwijgende goedkeuring door de Koning wordt voorgesteld». Zo zou ook het advies van de Raad van State moeten gehoord in geval van stilzwijgende goedkeuring. Dezelfde commissie stelt ook voor het lid «of indien de beide Kamers der Staten-Generaal voor de afloop van deze termijn verklaren, dat geen uitspraak verlangd wordt» te schrappen «omdat dit niet het resultaat heeft gehad dat men er van verwachtte. De commissie

voorziet dat in de toekomst de regering bij bijzondere urgentie niet het risico zal willen lopen, dat zij door te speculeren op stilzwijgende goedkeuring enkele kostbare dagen of weken verliest, waarin bij goede wil van de Raad van State en van de beide Kamers de betreffende overeenkomst reeds bij wet goedgekeurd had kunnen zijn. Het is waarschijnlijk, dat, als het risico van uitstel niet kan worden gelopen, bij grote spoed de regering geneigd zal zijn de wetsprocedure te kiezen, en dan zal zij geen behoefte hebben aan de mogelijkheid van verklaring-van-geen-uitspraak » (Rapport, p. 8).

Ten slotte weze er opgemerkt dat de Grondwet van 1953 voorschrijft dat de uitdrukkelijke goedkeuring moet geschieden bij een wet. Dit stond vroeger niet in de Constitutie maar zou toch de algemeen geldende praktijk geweest zijn die men in 1953 heeft willen bevestigen.

Heeft men in de praktijk veel gebruik gemaakt van deze nieuwe procedure? In het jaarboek van het Ministerie van Buitenlandse Zaken 1953-54, p. 189, lezen we dat er 25 overeenkomsten ter stilzwijgende goedkeuring werden overgelegd, waarvan er voor 5 door de Staten-Generaal een uitspraak verlangd werd. Voor 15 andere was geen goedkeuring vereist en voor 8 overeenkomsten diende de Regering een ontwerp-goedkeuringswet in.

Zoals hoger werd opgemerkt, bepaalt artikel 62 dat er 4 soorten overeenkomsten zijn, waarvoor geen goedkeuring is vereist en die dus onmiddellijk bekrachtigd kunnen worden « behoudens in het geval bedoeld in artikel 63 ».

Men heeft steeds aanvaard zowel in de doctrine als in de praktijk dat er zekere overeenkomsten zijn die niet moeten onderworpen worden aan de goedkeuring van de wetgevende macht. Men noemt ze « Executive agreements » of « accords en forme simplifiée ». Immers, de trage en ingewikkelde procedure die men vroeger en nu ook nog in vele landen, moest volgen om verdragen af te sluiten, goed te keuren en te bekrachtigen, kwam niet overeen met de diplomatieke noodwendigheden. Men kan zich geplaatst zien voor zeer dringende gevallen die een onmiddellijke beslissing vergen, zodat het volgen van de constitutionele procedure noodlottig kon wezen voor de staat. Ook waren er zekere accoorden af te sluiten die van weinig belang waren of die slechts détailpunten regelden, zodat het nutteloos was gans het wetgevend apparaat in werking te doen treden. Men onderscheidde alzo de klassieke en de vereenvoudigde procedure of, zoals Basdevant het uitdrukte, een middellijke of onrechtstreekse procedure en een onmiddellijke of rechtstreekse. Er zijn echter weinige grondwetten die deze vereenvoudigde procedure expliciet erkennen. In de V.S.A. b.v. kan de president zgn. « executive agreements » afsluiten zonder machtiging of goedkeuring van de Senaat. Hij put die macht impliciet uit zekere artikelen. Artikel II Sectie II § 1 van de Constitutie bepaalt dat de President « shall be Commander in Chief of the Army and Navy of the United States ». Hieruit haalt hij de uitsluitende bevoegdheid om militaire accoorden af te sluiten zoals capitulaties en wapenstilstanden. Voor verdere voorbeelden verwijzen we naar het werk van Ogg and Orman Ray « Introduction to American Government », 1945, p. 649 en vlg.

Reeds in 1922 erkende de Nederlandse Grondwet de « accords en forme simplifiée » uitdrukkelijk met de woorden « andere overeenkomsten » doch zij gaf echter geen criterium van onderscheid aan met de eigenlijke verdragen. In 1953 geeft de Grondwetgever er een limitatieve opsomming van in artikel 62.

a. « Indien het een overeenkomst betreft, waarvoor dit bij de wet is bepaald. Dit werd ook reeds vernoemd in 1922 met volgende woorden: « Tenzij de Koning zich de bevoegdheid tot het bekrachtigen van het verdrag bij de wet heeft voorbehouden. »

b. « Indien de overeenkomst uitsluitend betreft de uitvoering van een goedgekeurde overeenkomst, voor zover de Staten-Generaal bij de goedkeuring geen voorbehoud ter zake hebben gemaakt. »

Het gaat hier om het geval dat een parlementair goedgekeurd verdrag voor zijn toepassing of uitvoering een nieuw verdrag vereist. Dit laatste behoeft dan geen goedkeuring « voor zover de Staten-Generaal bij de goedkeuring geen voorbehoud hebben gemaakt ». De commissie van Advies in zake nadere grondwetswijziging is van oordeel « dat een voorbehoud van goedkeuring van uitvoeringsovereenkomsten door de Staten-Generaal niet gemaakt kan worden tijdens de procedure der stilzwijgende goedkeuring van de basis-overeenkomst » (Rapport p. 10). Zij stelt daarom voor artikel 62 b in navolgende zin te wijzigen: « Indien de overeenkomst uitsluitend betreft de uitvoering van een goedgekeurde overeenkomst voor zover in de wet tot goedkeuring geen voorbehoud ter zake is gemaakt ».

c. « Indien de overeenkomst geen belangrijke geldelijke verplichtingen aan het Koninkrijk oplegt en voor ten hoogste een jaar is gesloten. » Het gaat hier in het bijzonder over handelsaccorden.

d. « Indien in buitengewone gevallen van dringende aard het belang van het Koninkrijk eist, dat de overeenkomst zonder verwijl van kracht wordt. « Ten opzichte van deze laatste categorie wordt er bepaald dat ze niet worden aangegaan dan onder voorbehoud van haar beëindiging bij onthouding van de Staten-Generaal — dat van het aangaan der overeenkomst onverwijld mededeling wordt gedaan aan de Staten-Generaal — dat de overeenkomst alsnog aan de goedkeuring van de Staten-Generaal wordt onderworpen, indien binnen dertig dagen na de mededeling door of namens een der Kamers der Staten-Generaal of door ten minste een vijfde van het grondwettelijk aantal leden van een der Kamers de wens daartoe te kennen wordt gegeven. De Commissie van Advies stelt voor dat zulke overeenkomsten aan de uitdrukkelijke goedkeuring moeten worden onderworpen.

Dit alles is echter niet van toepassing, gaat art. 62 d verder, indien het belang van het Koninkrijk zich daartegen bepaaldelijk verzet. In zodanig geval wordt de overeenkomst zo spoedig mogelijk aan de Staten-Generaal overgelegd en indien deze hun goedkeuring daaraan onthouden, zo spoedig zulks met de bepalingen der overeenkomst verenigbaar is, beëindigd.

Deze vier categorieën van overeenkomsten moeten niet ter goedkeuring aan het Parlement worden overgelegd. Zij hoeven er slechts aan ter kennis gebracht te worden en treden onmiddellijk in werking.

Nadat alzo een overeenkomst is gesloten, eventueel goedgekeurd en bekrachtigd moet zij, vooraleer de burgers te kunnen verbinden, bekend gemaakt worden. Artikel 66, alinea 1 bepaalt: « De wet geeft regels omtrent de bekendmaking van overeenkomsten ». Deze wet is tot nog toe niet tot stand gekomen. De huidige praktijk is dat de bekendmaking geschiedt in het « Tractatenblad » dat bij K.B. van 29 december 1950 werd ingesteld.

Merken we op dat al deze bovenvermelde regels ook gelden voor toetreding tot en opzegging van overeenkomsten zoals bepaald in artikel 64.

Professor Paul De Visscher geeft volgende beschouwing over deze nieuwe goedkeuringsprocedure: « En-

core qu'il puisse à première vue paraître assez compliqué, le projet néerlandais nous paraît particulièrement heureux en ce qu'il assure un contrôle effectif de l'opinion parlementaire sur la matière des engagements internationaux tout en évitant de paralyser l'action gouvernementale par une procédure de contrôle trop lente ou par un contrôle poussé inutilement dans les détails » (8).

II. De verhouding tussen het national en internationaal recht.

In de doctrine is er steeds een strijd geweest tussen hetgeen men noemt het dualisme en het monisme. De voornaamste vertegenwoordiger van het dualisme is Laband, wiens theorie verder werd uitgewerkt, o.a. door Triepel. Zijn stelling is dat een internationaal verdrag de burgers van een staat niet rechtstreeks kan binden daar een verdrag alleen uitwerking kan hebben naar buiten uit. Het regelt alleen de betrekkingen tussen staten. « Ein Staatsvertrag hat an und für sich gar keine Rechtswirkungen nach Innen (gegen Behörden und Untertanen), sondern einzig und allein nach Aussen » (9). Opdat een verdrag effect zou sorteren voor de burgers zou er een wet moeten worden gestemd die de beschikkingen van het verdrag verplichtend zou maken in de inwendige juridische orde.

Het monisme daarentegen gaat uit van de gedachte dat alle recht uiteindelijk de menselijke persoon betreft. Er kunnen wel verschillende wijzen zijn waarop dit recht zich laat gelden, maar steeds zal het toch de individuen betreffen. Hieruit vloeit logischerwijze het rechtstreeks normatief karakter der verdragen voort voor de onderdanen van de verdragsluitende staten.

Neemt men het monisme aan dan rijst de vraag: of het nationaal recht de primauteit verdient boven het internationaal recht of omgekeerd.

Alhoewel vóór 1953 de Grondwet over dit probleem niet repte, bestond er toch een gevestigde jurisprudentie die het monisme aannam met de primauteit van het internationaal recht. Zulks blijkt o.m. uit een beslissing van de Hoge Raad der Nederlanden van 25 mei 1906. (Weekblad van het Recht, 68e jaargang, 1906, nummer 8383.)

De Grondwetgever heeft in 1953 deze bestaande praktijk bevestigd in artikel 66, alinea 2: « De overeenkomsten verbinden eenieder, voor zover zij zijn bekend gemaakt » en in artikel 65: « Binnen het Koninkrijk geldende wettelijke voorschriften vinden geen toepassing, wanneer deze niet verenigbaar zouden zijn met overeenkomsten die hetzij voor, hetzij na de totstandkoming der voorschriften zijn bekend gemaakt overeenkomstig artikel 66 ». Zeer duidelijk blijkt hieruit het primaat van het volkenrecht. De Commissie van Advies wil artikel 66, alinea 2 beperken in deze zin, dat alleen die overeenkomsten een bindend karakter zouden hebben voor de burgers welke uitdrukkelijk werden goedgekeurd. De commissie motiveert haar voorstel als volgt: « Het gaat naar het oordeel van de Commissie n.l. te ver om aan overeenkomsten, voor zover zij goedkeuring behoeven, en de Grondwet en de wetten terzijde stellend, gezag te verlenen, als zij slechts stilzwijgend zijn goedgekeurd. Dit is moeilijk te rijmen met het grondwettelijk systeem, dat de totstandkoming van voor de burgers bindende regels met tal van waarborgen tegen overhaasting omringt. Het ligt dan ook in de rede, dat de goedkeuring van overeenkomsten, welke boven de, dikwijls moeizaam tot stand gekomen, nationale wetgeving prevaleren — voor zover de goedkeuring vereist is —

niet dan uitdrukkelijk plaats vindt (Rapport, p. 15) ».

Wat betreft nu de verhouding tussen Grondwet en internationale overeenkomsten is de Grondwetgever in 1853 zeer ver gegaan. Vóór 1953 gold als stelregel dat de Grondwet de hoogste regeling is van het land en dat zowel wetten als verdragen aan haar ondergeschikt zijn. Professor Van der Pot schreef in 1940: « De eed van trouw aan de Grondwet, die door de Koning, de ministers, en de leden der Staten-Generaal wordt afgelegd betreft hen niet slechts bij hun medewerking aan de wetgeving, maar op volkomen wijze bij hun overige arbeid, b.v. bij hun medewerking aan de tot standkoming van een tractaat. De mening, dat de Grondwet slechts de nationale verhoudingen betreft en als nationale regeling de mindere is van elke internationale regeling, zelfs van een bilateraal tractaat, zodat men daarop bij het sluiten van tractaten geen acht behoeft te geven, schijnt mij een symptoom van de overschatting der reële betekenis van de internationale rechtsorde, die zo vaak in de literatuur tot uiting komt (10) ».

De Grondwet van 1953 bepaalt nu in artikel 63: « Indien de ontwikkeling van de internationale rechtsorde zulks vordert kan in een overeenkomst worden afgeweken van bepalingen van de Grondwet. In zodanig geval geschiedt de goedkeuring der overeenkomst niet dan door een uitspraak van de Staten-Generaal met twee derden der uitgebrachte stemmen in elk der Kamers ». Dit stelsel dat aldus de superioriteit erkent van een verdrag op de Constitutie is wel het meest vooruitstrevende dat men kan uitdenken. Ziehier de mening van Professor Paul De Visscher daarover op het ogenblik dat deze wijziging nog maar een voorstel was: « Si ce projet doit être définitivement adopté, la Constitution néerlandaise constituera en la matière le système à la fois le plus audacieux et le plus conforme à ce que peuvent raisonnablement exiger les tenants de l'école moniste dans l'état actuel de développement du droit des gens qui n'autorise pas le juge international à s'immiscer dans l'ordre interne pour y assurer le respect des traités. En détachant le traité de la Constitution et en assurant à cette norme de droit international une garantie qu'il n'accorde pas à la Constitution elle-même, le projet néerlandais affirme sans équivoque la supériorité absolue du droit international conventionnel sur toutes les sources de droit interne. L'expérience seule établira si un système aussi progressiste n'est pas de nature à provoquer entre le pouvoir législatif et le pouvoir judiciaire des conflits politiques dont ce dernier pourrait être la victime (11) ».

Artikel 60, alinea 3, bepaalt: « De rechter treedt niet in beoordeling van de grondwettelijkheid van overeenkomsten ». Deze bepaling behoort logischerwijze bij artikel 63 wat ook wordt voorgesteld door de Commissie van Advies. Zulke bepaling ontbrak in de vorige Grondwetten, toch werd ze door de rechtspraak toegepast op basis van artikel 124 « De wetten zijn onschendbaar ». Men maakte hier geen onderscheid tussen wetten en verdragen.

Men kan de vraag stellen of deze « beoordeling van de grondwettelijkheid » alleen zinspeelt op de inhoud der overeenkomst of ook op de procedure der tot stand koming. De Commissie van Advies is de mening toegedaan dat de rechter wel mag onderzoeken of een overeenkomst op grondwettelijke wijze is tot stand gekomen maar niet of de inhoud al dan niet strookt met de constitutionele bepalingen. Daarom stelt zij voor dit lid van artikel 60 te wijzigen als volgt: « De rechter treedt niet in beoordeling van de vraag of een overeenkomst van de Grondwet afwijkt ».

III. Souvereiniteit en Delegatie van Machten.

Een laatste bepaling betreffende de internationale betrekkingen in de Grondwet van 1953 blijft nog te bespreken, n.l. artikel 67: «Aan volkenrechtelijke organisaties kunnen bij of krachtens een overeenkomst bevoegdheden tot wetgeving, bestuur en rechtspraak worden overgedragen. Ten aanzien van besluiten van volkenrechtelijke organisaties zijn de artikelen 65 en 66 van overeenkomstelijke toepassing».

Dit is een nieuw verschijnsel in de ontwikkeling van het internationaal recht na de tweede wereldoorlog. Het werd ingegeven door de tijdsomstandigheden. Inderdaad, het deelnemen aan wereld- en regionale organisaties, die gericht zijn op een geleidelijke integratie heeft noodzakelijk afstand van souvereiniteit en delegatie van machten tot gevolg. Dit werd nu mogelijk gemaakt in Nederland door artikel 67. Door een overeenkomst kunnen bevoegdheden tot wetgeving, bestuur en rechtspraak worden overgegeven aan volkenrechtelijke organisaties en dit door de goedkeuring met een gewone meerderheid der leden van de Staten-Generaal.

Welk verband is er nu tussen artikel 63 en 67? Professor Oud meent dat «alleen bevoegdheden, die geen «grondwettelijke rechten» betreffen, kunnen worden overgedragen bij een overeenkomst, als in artikel 67 bedoeld. Zodra «grondwettelijke rechten» in het geding komen, zal artikel 63 moeten worden toegepast». Men zal dus ieder geval afzonderlijk moeten nagaan, wat ook de mening is van de Commissie van Advies die in artikel 67 wil inlassen «met inachtneming, zo nodig, van het bepaalde in artikel 63». «Het is niet doenlijk, een juiste afbakening tussen de beide Grondwetsbepalingen te geven en het is zeker niet mogelijk een dergelijke afbakening in een beknopte tekst tot uitdrukking te brengen. Zij meent dat deze afbakening in de praktijk uitsluitend van geval tot geval zal kunnen plaats vinden, waarbij er rekening mede moet worden gehouden, dat ook bij twijfel omtrent de grondwettelijkheid artikel 63 toepassing kan vinden, gelijk bij de goedkeuring van het E.D.G.-verdrag het geval is geweest (Rapport p. 17).»

Zulke bepaling, waarbij bevoegdheden kunnen overgedragen worden aan volkenrechtelijke organisaties, vinden wij ook in andere Europese Grondwetten ontstaan of herzien na 1945 o.m. de Franse Grondwet van 27 oktober 1946 in de Préambule, de Italiaanse Grondwet van 27 december 1947 in artikel 11, het Bonner Grundgesetz van 23 mei 1949 in artikel 24 en de Grondwet van Denemarken van 5 juni 1953 in artikel 20 (13).

Besluit.

De Nederlandse Grondwetgever van 1953 heeft een grote stap gezet op de lange weg die nog moet afgelegd en die moet leiden tot een algemeen erkende en reële internationale rechtsorde. Nederland heeft in 1953 aan de andere landen van Europa een toonbeeld gegeven van goede wil en durf om de internationale rechtsgemeenschap te bevorderen. De Grondwet erkent op een uitdrukkelijke en ondubbelzinnige wijze de primauteit van het internationaal recht op het nationale, van het verdrag op de wet, ja zelfs, in zekere voorwaarden op de Grondwet. Zij heeft het

mogelijk gemaakt met een gemakkelijke en spoedige procedure bevoegdheden tot wetgeving, bestuur en rechtspraak te delegeren aan volkenrechtelijke organisaties, zowel internationale als regionale. Ten laatste heeft zij, rekening houdend met de noden van het oogenblik, de procedure van de verdragsgoedkeuring vereenvoudigd en toehoudend de macht van het Parlement in niet geringe mate vermeerderd, wat trouwens volledig in overeenstemming is met de opvatting van een ware democratie.

Toch meent de Commissie van Advies in zake nadere Grondwetswijziging dat de Grondwetgever in 1953 te ver is gegaan en zij doet daarom bepaalde voorstellen die de waarde van de herziening in 1953 wel enigermate doen verminderen alhoewel de taak en de bedoeling der commissie alleen er in bestond «technische» wijzigingen voor te stellen. Wij willen hier twee voorbeelden geven.

De bestaande practijk was sinds 1953 dat wel de wetsontwerpen der regering aan het advies van de Raad van State werden onderworpen om een uitdrukkelijke goedkeuring van de Staten-Generaal te bekomen. De Commissie stelt nu voor ook de ontwerpen ter stilzwijgende goedkeuring aan de Raad van State te onderwerpen. Bij artikel 61 zou moeten toegevoegd: «De stilzwijgende goedkeuring wordt door de Koning voorgesteld». Dit zou natuurlijk de procedure van de stilzwijgende goedkeuring minder efficiënt maken.

Ook heeft deze procedure geen praktische waarde meer indien men het voorstel van de Commissie zou aanvaarden, dat alleen die overeenkomsten bindend zouden zijn voor de burgers welke uitdrukkelijk worden goedgekeurd door de Staten-Generaal.

Het gaat hier echter nog maar om een voorstel tot wijziging en de tijd zal uitwijzen of deze nieuwe herziening wel ooit zal plaats hebben want door te veel te helen zou de substantie zelf wel eens kunnen verdwijnen.

Mr A. PRIMIS

(1) Prof. F. Van Goethem: Nieuwe vormen van internationale gemeenschapsorganisaties. P. 8. Verhandelingen van K.V.H.U. 1955. Jaargang XLIX nummer 2. Standaard Boekhandel.

(2) Prof. P. De Visscher: Les tendances internationales des Constitutions modernes. Recueil des Cours de l'Académie de Droit International 1952, I, p. 573.

(3) Prof. C. W. Van der Pot: Handboek van het Nederlands Staatsrecht. Zwolle, 1940. P. 145.

(4) Prof. Duynstee: Grondwetsherziening 1953. De nieuwe bepalingen omtrent de buitenlandse betrekkingen in de Grondwet. Deventer 1953. P. 11 van artikel 60.

(5) Prof. Oud: Het Constitutioneel Recht van het Koninkrijk der Nederlanden. Deel II. Supplement: De Grondwetsherziening van 1953. P. 48. Zwolle.

(6) Jhr. H. V. van Panhuys: La révision récente des dispositions constitutionnelles relatives aux relations internationales. Extrait de la Revue du droit public et de la science politique en France et à l'Étranger. Avril-juin 1955, p. 341.

(7) Prof. Oud: Ibidem. P. 49.

(8) Prof. P. De Visscher: Ibidem, p. 544.

(9) Laband: Das Staatsrecht des Deutschen Reiches. Tübingen 1911.

(10) Prof. Van der Pot: Ibidem, p. 90.

(11) Prof. P. De Visscher: Ibidem, p. 569.

(12) Prof. Oud: Ibidem, p. 96.

(13) Overzicht der bepalingen aangaande de internationale betrekkingen in de Europese grondwetten en in de Grondwet der V.S.A. Teksten verzameld door L. Vandenbrande. Volkenrechtelijke Berichten. Ministerie van Buitenlandse Zaken 1953. Nummer 2.

RECHTSPRAAK

HOF VAN VERBREKING

1e Kamer. — 1 april 1955.

Voorzitter : M. Vandermersch.
Raadsheer-Verslaggever : M. Piret.
Advocaat-Generaal : M. Dumon.
Advocaten : Mrs Van Rijn en Delacroix.

Kindertoelagen. — Gehoudenheid van een « collectiviteit » tot betaling van de bijdrage, verschuldigd door een in het buitenland verblijvende bijdrageplichtige.

Hoofdstuk XI van het K. B. van 22 december 1938 bepaalt de personen en collectiviteiten, die ertoe gehouden zijn voor anderen bijdragen te betalen of die « burgerlijk verantwoordelijk » zijn voor de betaling van de door anderen verschuldigde bijdragen.

De bepalingen van dat hoofdstuk, hetwelk onder meer de artikelen 214 en 215 van het Besluit inhoudt, strekken ertoe de toepassing van het bij de wet van 10 juni 1937 ingevoerde stelsel te verzekeren.

Artikel 214 bepaalt dat, wanneer een onder het Besluit vallende persoon deelneemt aan de bedrijvigheid van een van de bij artikel 23 of bij artikel 25 bedoelde collectiviteiten, met uitzondering van de burgerlijke vennootschappen en de feitelijke verenigingen of deelgenootschappen, deze collectiviteit « burgerlijk verantwoordelijk » is voor de betaling van de bijdragen, die bedoelde persoon verschuldigd is.

Het tweede en derde lid van hetzelfde artikel 214 bepalen dat, indien de bijdrageplichtige zijn bijdragen niet stort, de kas van kindertoelagen na een termijn van dertig dagen de collectiviteit verzoekt ze te betalen, onder voorbehoud van verhaal tegen die persoon; artikel 214 legt alsoo aan de collectiviteit de verplichting op in de plaats van de bijdrageplichtige te betalen.

Artikel 215 past enkel de in artikel 214 vastgestelde regel aan het geval aan, waarin de bijdrageplichtige op normale wijze uitsluitend of hoofdzakelijk in het buitenland verblijft; het bepaalt dat in die eventualiteit de collectiviteit « in elk geval » de bijdrage verschuldigd is, dit wil zeggen zonder dat behoeft te blijken van het niet storten der bijdragen door de bijdrageplichtige en zonder dat er dienvolgens grond is tot het betekenen van dat niet-storten, maar voegt eraan toe dat de collectiviteit, die betaald heeft, een vordering heeft tegen de bijdrageplichtige.

Zowel in artikel 215 als in artike 214 komt de collectiviteit voor als enkel « betalend voor een ander » te weten voor de bijdrageplichtigen, die de werkelijke en definitieve schuldenaar is.

Artikel 215 even als artikel 214 vinden de grondslag hunner wettelijkheid in artikel 9 van de wet van 19 juni 1937.

Ondelinge Hulpkas van de Staat voor Kinderbijslagen t/ La Préservatrice.

Gelet op het bestreden vonnis, op 20 april 1954 gewezen door de rechtbank van eerste aanleg te Nijvel, uitspraak doende ten vervolge van de ver-

wijzing, gelast bij het verbrekend arrest van 7 juli 1949;

Overwegende dat uit de aan het Hof onderworpen stukken blijkt dat de vordering ingesteld door aanlegster, Onderlinge Hulpkas van de Staat voor Kindertoelagen, ertoe strekt verweerster, Franse naamloze vennootschap die in België een zetel heeft, te doen veroordelen, om de som van 8.098 frank te betalen, welke de bijdragen vertegenwoordigt over de dienstjaren 1941 tot 1945 inbegrepen, bijdragen welke verschuldigd zouden wezen op grond van het feit dat de beheerders en commissarissen van voormelde vennootschap vallen onder de wet van 10 juni 1937, waarbij de kindertoelagen uitgebreid worden tot de niet-loontrekkenden;

Overwegende dat de rechter over de grond die vordering afgewezen en aanlegster veroordeeld heeft om aan verweerster de som van 3.500 frank terug te betalen, welke deze voordien had gekweten;

Overwegende dat de rechtbank van eerste aanleg te Brussel, in haar vonnis van 18 mei 1948, om de eis toe te wijzen, gesteund had op artikelen 185 en 220 van het koninklijk besluit van 22 december 1938, zoals zij gewijzigd waren geweest bij het koninklijk besluit van 2 september 1939;

Overwegende dat het verbrekend arrest van 7 juli 1949 het vonnis vernietigde om reden dat artikel 220 van het koninklijk besluit van 2 september 1939, niet mocht toegepast worden wegens de onwettelijkheid van de ingeroepen bepalingen van artikel 220;

Overwegende dat het bestreden vonnis de ditmaal op artikel 215 van het koninklijk besluit van 22 december 1938 gegronde eis verworpt om reden dat ook dit artikel 215 onwettelijk zou wezen;

Over het enig middel, schending van artikelen 1, 2, 3, 4, 5 en 9 van de wet van 10 juni 1937 tot uitbreiding van de kindertoelagen tot de werkgevers en tot de niet-loontrekkenden, van artikelen 214 en 215 van het organiek koninklijk besluit van 22 december 1938 voorzien bij evengemelde wet, en voor zoveel als nodig 1, 3, 11, 23, 25 en 185 van bewust koninklijk besluit, vervangen of gewijzigd, wat artikelen 1, 11, 23 en 185 betreft, bij artikel 1 van het koninklijk besluit van 2 september 1939, en van artikelen 97 en 107 van de Grondwet,

doordat het bestreden vonnis, om aan aanlegster in verbreking haar hoofdvordering te ontzeggen en de tegenvordering van verweerster toe te wijzen, beslist dat artikel 215 van het organiek koninklijk besluit van 22 december 1938 onwettelijk is en niet mag toegepast worden, om de reden « dat, aangezien dit artikel « in elk geval » aan de collectiviteit de verplichting oplegt de bedragen van de bijdrageplichtige te betalen, het de collectiviteit zelf tot het betalen van de bijdrage verplicht; dat het hier niet..., zoals in artikel 214, een soort borgstelling geldt (door de collectiviteit te verplichten zelf te betalen in de plaats van de bijdrageplichtige, maar met het recht te zijnen laste terugbetaling te bekomen), maar wel een hoofdvordering welke rechtstreeks ten laste van de collectiviteit komt, waar aan dezelfde eenvoudig toegestaan wordt in het bezit te treden van de stortingen verricht ten bezware van de personen welke aan de werkzaamheid der collectiviteit deelnemen, dit wil zeggen waar haar vóór de Belgische rechtbanken een vordering toegestaan wordt ten laste van de in het buitenland verblijvende personen » en dat « bijgevolg... artikel 215, in strijd met de wil des wetgevers, aan

de collectiviteiten opgegeven in artikelen 23 en 25 de hoedanigheid van bijdrageplichtige zou toekennen »,

dan wanneer de woorden « in elk geval » in artikel 215 niet tot gevolg hebben de collectiviteit zelf « onder de wet te doen vallen », maar enkel de onderlinge kas of sectie te ontslaan van de in artikel 214 omschreven formaliteiten en termijnen, beide bepalingen er bovendien voor het overige identiek toe strekkend een stelsel van « burgerlijke verantwoordelijkheid » of « borgstelling » in te richten voor de betaling door de bijdrageplichtigen, van hun bijdragen, door de collectiviteit waarvan zij leden zijn te verplichten die bijdragen voor te schieten, welk stelsel strikt binnen de grenzen blijft van de delegatie aan de Koning verleend bij de wet van 10 juni 1937 « de nodige maatregelen vast te stellen om, onder billijke voorwaarden, het bij deze wet ingevoerd (tot de werkgevers en niet-loontrekkenden uitgebreid) stelsel voor kindertoeslagen te regelen »;

doordat het bestreden vonnis, door te weigeren bovengemeld artikel 215 toe te passen onder het voorwendsel van een niet bestaande onwettelijkheid, de in het middel aangeduide wetsbepalingen geschonden heeft :

Overwegende dat artikel 9, lid 1, van de wet van 10 juni 1937, tot uitbreiding van de kindertoeslagen tot de werkgevers en tot de niet-loontrekkenden, bepaalt : « Op de voordracht van de in Raad vergaderde Ministers, zal de Koning de noodige maatregelen vaststellen om, onder billijke voorwaarden, het bij deze wet ingevoerd stelsel voor kindertoeslagen te regelen »;

Overwegende dat hoofdstuk XI van het koninklijk besluit van 22 december 1938 de personen en collectiviteiten bepaalt die ertoe gehouden zijn voor anderen bijdragen te betalen of die « burgerlijk verantwoordelijk » zijn voor de betaling van de door anderen verschuldigde bijdragen »;

Dat de bepalingen van dat hoofdstuk, hetwelk onder meer de artikelen 214 en 215 van het besluit inhoudt, ertoe strekken de toepassing van het bij de wet van 10 juni 1937 ingevoerde stelsel te verzekeren;

Dat artikel 214 beslist dat, wanneer een onder het besluit vallende persoon deelneemt aan de bedrijvigheid van een van de bij artikel 23 of bij artikel 25 bedoelde collectiviteiten, met uitzondering van de burgerlijke vennootschappen en de feitelijke verenigingen of deelgenootschappen, deze collectiviteit « burgerlijk verantwoordelijk » is voor de betaling van de bijdragen, die vermelde persoon verschuldigd is;

Dat de leden 2 en 3 van hetzelfde artikel 214 bepalen dat indien de bijdrageplichtige zijn bijdragen niet stort, de kas voor kindertoeslagen, na een termijn van dertig dagen, de collectiviteit verzoekt ze te betalen, onder voorbehoud van verhaal tegen die persoon; dat artikel 214 alzo aan de collectiviteit de verplichting oplegt in de plaats van de bijdrageplichtige te betalen;

Dat artikel 215 enkel de in artikel 214 vastgelegde regel aanpast aan het geval waarin de bijdrageplichtige, op normale wijze, uitsluitend of hoofdzakelijk in den vreemde verblijft; dat het bepaalt dat in die eventualiteit de collectiviteit « in elk geval » de bijdragen verschuldigd is, dit wil zeggen zonder dat er behoeft te blijken van het niet storten der bijdragen door de bijdrageplichtige en zonder dat er dienvolgens grond is tot het betekenen van dat niet-storten, maar er aan toevoegt dat de collectiviteit die betaald heeft een vordering heeft tegen de bijdrageplichtige;

Overwegende dat het door verweerster ingeroepen feit dat wegens de omstandigheden het instellen van de vordering moeilijk zal wezen, niet tot gevolg heeft

de door artikelen 214 en 215 geschapen rechtstoestand te wijzigen;

Dat zowel in artikel 215 als in artikel 214 de collectiviteit voorkomt als enkel « betalend voor anderen », te weten voor de bijdrageplichtige, die de werkelijke en definitieve schuldenaar is;

Dat artikel 215 evenals artikel 214 de grondslag zijner wettelijkheid vindt in voormeld artikel 9 van de wet van 10 juni 1937;

Dat het middel gegrond is;

Om die redenen :

Verbreekt het bestreden vonnis;

Beveelt dat melding van onderhavig arrest zal gemaakt worden op de kant van het vernietigd vonnis; Veroordeelt verweerster tot de kosten;

Verwijst de zaak naar de rechtbank van eerste aanleg te Charleroi, uitspraak doende in hoger beroep.

HOF VAN VERBREKING

2e Kamer. — 4 april 1955.

Voorzitter : M. Fettweis.

Raadsheer-Verslaggever : M. Bareel.

Eerste Advocaat-Generaal : Mr Janssens de Bisthoven.

Persmisdrijf. — Openbaarheid. — Taak van de cassatierichter.

De openbaarheid is een van de wezenlijke bestanddelen van het persmisdrijf; het is nodig, maar ook voldoende dat die openbaarheid in werkelijkheid bestaat heeft.

Al behoort het tot de taak van de rechter over de grond de feitelijke omstandigheden te constateren, waarop hij zijn beslissing doet steunen, behoort het tot de opdracht van het Hof van Verbreking na te gaan of die feiten de gevolgtrekkingen rechtvaardigen, die de bestreden beslissing daaruit naar recht afleidt.

In casu doen de feiten, die het arrest vaststelt, blijken dat aan de geïncrimineerde circulaires een openbaarheid gegeven is geweest die, al is zij beperkt, niettemin werkelijk is.

Het bestreden arrest leidt evenwel uit die vaststellingen af « dat men thans met zekerheid kan verklaren dat de in de tekst vervatte aantijgingen de openbaarheid, welke de wet vereist, zouden gekregen hebben ».

De gevolgtrekking, die wordt tegengesproken door de vaststellingen van het arrest, rechtvaardigt niet wettelijk de beslissing.

Moyen t/ Lamand.

Gelet op het bestreden arrest, d.d. 21 december 1954 gewezen door het Hof van beroep te Brussel;

Over het eerste middel : schending van artikelen 14, 18, 94 en 98 van de Grondwet en 443 van van het Strafwetboek en schending van de decreten van 19 en 20 juli 1831,

doordat het bestreden arrest, oordelende dat het element van openbaarheid dat tot het bestaan van het persmisdrijf nodig is, een werkelijke openbaarheid vereist die enkel denkbaar is indien het geïncrimineerd geschrift binnen het bereik van het eigenlijk publiek wordt gebracht, zodat om het even wie desgewenst er zich een exemplaar kan van aanschaffen, een voorwaarde stelt welke het wettelijk begrip van

persmisdrijf beperkt tot het persmisdrijf dat begaan wordt bij wege van de belangrijke dagbladen die binnen het bereik van gans het publiek zijn :

Overwegende dat het arrest feitelijk vaststelt : 1° dat naar luid van de klacht der dagende partij, een getal personen de gelaakte circulaire met de post ontvangen hebben; 2° dat ten gevolge van een artikel in het dagblad « Le Drapeau Rouge », waardoor de personen welke bewuste circulaire mochten ontvangen hebben, verzocht werden ze onverwijld naar de zetel der partij op te zenden, slechts drie circulaires overgelegd worden in het dossier en dat elk ervan voorzien is van een verschillende met de hand geschreven vermelding, wat het stelsel van een mededeling aan een zeer beperkt publiek nog versterkt; 3° dat een getuige verklaard heeft vernomen te hebben dat een aantal tot de partij behorende gemeenteraadsleden een exemplaar ervan ontvangen hadden, maar dat dat schrift ook aan andere personen zou toegezonden zijn geweest;

Overwegende dat openbaarheid een der wezenlijke bestanddelen van het persmisdrijf is; dat het nodig is, maar volstaat dat die openbaarheid in werkelijkheid bestaan heeft;

Overwegende dat, al berust het bij de rechter over de grond de feitelijke omstandigheden te constateren waarop hij zijn beslissing steunt, het aan het Hof van Verbreking, voorbehouden is na te gaan of die feiten de gevolgtrekkingen rechtvaardigen welke de bestreden beslissing daaruit naar recht afleidt;

Overwegende dat in deze de feiten welke het arrest vaststelt doen blijken dat aan de geïncrimineerde circulaire een openbaarheid gegeven geweest is welke, al is zij beperkt, desniettemin werkelijk is;

Dat het arrest evenwel uit die vaststellingen afleidt « dat men thans niet met zekerheid kan verklaren dat de in de tekst vervatte aantijgingen de openbaarheid welke de wet vereist zouden gekregen hebben »;

Overwegende dat die gevolgtrekking tegengesproken door de vaststellingen van het arrest, de beslissing niet wettelijk rechtvaardigt;

Om die redenen :

Verbreekt het bestreden arrest;

Beveelt dat melding van onderhavig arrest zal gemaakt worden op de kant van de vernietigde beslissing;

Veroordeelt verweerder tot de kosten;

Verwijst de zaak naar het Hof van beroep te Luik.

HOF VAN BEROEP TE GENT

2e Kamer. — 27 juni 1955.

Voorzitter : M. Maraïte.

Raadsheren : M.M. Gerniers en Noest.

Advocaat-Generaal : M. Matthijs.

Advocaten : Mrs Goedertier en Bosman.

Brandverzekering. — Brandstichting die noch rechtstreeks noch onrechtstreeks met de oorlog verband houdt.

Beding in de brandverzekeringopolis, dat niet verzekerd is tegen de gevolgen van een brand, die zijn oorzaak vindt in omstandigheden, die rechtstreeks of onrechtstreeks in verband staan met de oorlog. Brandstichting door patriotten uit wraak, omdat de verzekerde woekerhandel gedreven heeft en in de beste verstandhouding had gestaan met de vijand.

Daar de brand ontstaan is terwijl de oorlogstoestand in België nog bestond, bestaat ten voordele van de verzekeraar een vermoeden dat de brand door een oorlogsfeit verwekt werd. Wil de verzekerde recht hebben op vergoeding, zo dient hij dat vermoeden omver te werpen door te bewijzen « dat de brand of de schade te wijten is aan een oorzaak, die noch rechtstreeks noch onrechtstreeks met de oorlog verband houdt ».

De daad van wraak, die oorzaak was van de brand, kan geenszins worden gerangschikt onder die, welke rechtstreeks of onrechtstreeks met de oorlog verband houden.

Door oorlogsfeiten of oorlogsgebeurtenissen wordt inderdaad niets anders bedoeld dan eensdeels de krijgsverrichtingen, de sabotage- of vernielingsdaden, die door de strijdvoerende legers of regelmatig opgerichte en erkende verzetsgroepen verricht worden om de tegenstand van de vijand te breken en aldus tot de eindoverwinning te helpen, en anderdeels de gebeurtenissen, die rechtstreeks of onrechtstreeks uit dergelijke daden voortvloeien.

Men zou de gebruikelijke en normale zin van het woord « oorlogsfeit » verdraaien, zo men dit op feiten of gebeurtenissen zou toepassen, die niet ten gevolge van de oorlog, maar slechts bij gelegenheid daarvan mochten overkomen en mitsdien met de vijandelijkheden slechts een ver afgelegd verband hebben.

Naudts t/ N.V. Assurantie van de Belgische Boerenbond.

Overwegende dat het hoger beroep regelmatig is naar tijd en vorm;

Overwegende dat de hoeve van appellant, gelegen te Oostakker, in de nacht van 17-18 februari 1945 door brand ten dele vernield werd;

Overwegende dat appellant, in uitvoering van een tussen partijen op 24 september 1952 afgesloten verzekeringscontract, de veroordeling van geïntimeerde vordert tot betaling ener som van 676.852 frank, zijnde het bedrag van de schade, die hij daardoor ondergaan heeft;

Overwegende dat dit bedrag, op tegenspraak vastgesteld, door partijen niet betwist wordt;

Overwegende dat geïntimeerde, tegen appellant's vordering, artikel 2, par. 7 van voormeld verzekeringscontract inroept;

Overwegende dat geïntimeerde, op wie het daarbij rust, in afwijking van de gewone regels, die de bewijslast beheersen, en ook op artikel 19 der wet van 11 juni 1874 toepasselijk zijn, enkel en alleen te bewijzen dat de brand zich ten tijde en niet ten gevolge van een der in hogerbedoeld artikel 2, par. 7 opgesomde gebeurtenissen voorgedaan heeft, dergelijk bewijs geleverd heeft, vermits op het ogenblik dat deze brand uitbrak, de oorlogstoestand in België nog geen einde genomen had;

Overwegende immers, dat tot op 8 mei 1945, datum van de onvoorwaardelijke capitulatie van Duitsland, die, volgens de eenparige rechtspraak, voor goed een einde aan de oorlog alhier gesteld heeft, het Belgisch leger nog altijd op oorlogsvoet stond en het Belgisch grondgebied steeds aan vijandelijke bomaanvallen blootgesteld was;

Overwegende dat er aldus ten voordele van geïntimeerde een vermoeden ontstaat, dat de brand, waarvan sprake, door een oorlogsfeit verwekt werd;

Overwegende dat het, derhalve krachtens het laatste alinea van bovengemeld artikel 2, par. 7, aan appellant behoort, om de bedongen verzekeringsvergoeding te

kunnen bekomen, dit vermoeden omver te werpen, met te bewijzen, « dat de brand of de schade te wijten is aan een oorzaak, die noch rechtstreeks noch onrechtstreeks met de oorlog verband houdt;

Overwegende dat, om oordeelkundige redenen waar- bij het Hof zich ten volle aansluit, de scheidsrechters, terecht, tot het besluit gekomen zijn dat, zo de oorzaak van de brand onbekend gebleven is en de mogelijkheid van een kortsluiting niet absoluut uitgesloten is, er nochtans uit de bestanddelen der zaak en verder uit de gegevens van het ingesteld strafrechtelijk voor- onderzoek, gewichtige, nauwkeurige en overeenstem- mende vermoedens voortspruiten dat de brandstichting wél een daad van wraak geweest is;

Overwegende dat appellent en zijn zoon, tijdens hun ondervraging door de rijkswacht, verklaard heb- ben dat « zij niet konden zeggen of er kwaadwilligheid was, doch dat het bijna niets anders kon zijn »;

Overwegende dat deze zienswijze versterkt wordt door de onweerlegbare vaststellingen van de rijks- wacht, waaruit blijkt dat de bevolking van Oostakker in het algemeen zeer vijandig was tegenover appellent en zijn familie, omdat deze tijdens de bezetting woeker- handel gedreven hadden, in de beste verstandhouding hadden gestaan met de vijand en verder voor diens rekening, op grote schaal, aan varkenskweek gedaan hadden;

Overwegende echter dat, in strijd met wat de scheidsrechters aangenomen hebben, deze daad van wraak, oorzaak van de brand, geenszins kan worden gerangschikt onder degene die rechtstreeks of on- rechtstreeks met de oorlog verband houden;

Overwegende inderdaad, dat er door oorlogsfeiten of oorlogsgebeurtenissen niets anders bedoeld wordt dan enerzijds de krijgsverrichtingen, de saboterings- of vernielingsdaden, die door de strijdvoerende legers of regelmatig opgerichte en erkende weerstandsgroepen uitgevoerd worden om de tegenstand van de vijand neer te slaan en alzo tot de eindoverwinning te helpen, en anderzijds de rechtstreekse of onrechtstreekse ge- beurtenissen, welke uit dergelijke daden voortvloeien;

Overwegende dat men de gebruikelijke en normale zin van de uitdrukking « oorlogsfeit » zou verdraaien, zo men deze op feiten of gebeurtenissen zou toepassen, die niet tengevolge, maar slechts bij *gelegenheid* van de oorlog mochten overkomen en mitsdien met de vijandelijkheden enkel een ver afgelegene betrekking hebben (Cass., 25-11-1948, 3 arresten, Pas. 1948, I, blz. 668, 670, 672);

Overwegende dat het dus vaststaat dat gezegde daad van wraak, die zich evengoed in vredestijd had kunnen voordoen, niet als een oorlogsfeit kan worden beschouwd, derwijze dat de brandstichting, die er het gevolg van was, noch rechtstreeks noch onrechtstreeks met de oorlog verband houdt;

Overwegende dat uit het voorgaande volgt dat appellent het hem opgelegd bewijs bijgebracht heeft en derhalve ertoe gerechtigd is, op grond van het tussen partijen bestaande verzekeringscontract, van geïntimeerde de herstelling van de door hem geleden schade te eisen;

Overwegende dat geïntimeerde zich niet verzet tegen de betaling van de door appellent gevraagde interesten;

Om deze reden,

Het Hof,

Gelet op artikel 24 der wet van 15 juni 1935, en alle verdere of strijdige conclusiën verwerpend, ontvangt het hoger beroep, verklaart het gegrond; doet dienvolgens de bestreden beslissingen te niet en, op-

nieuw wijzende, veroordeelt geïntimeerde om aan appellant te betalen de som van 676.852 frank, met de moratoire intresten van 31 december 1946 af, op de tot de gebouwen betreffende vergoeding en van 3 sep- tember 1946 af op de overige vergoedingen;

Verwijst daarenboven geïntimeerde in de kosten van beide instantiën.

HOF VAN BEROEP TE GENT

2e Kamer. — 29 juni 1955.

Voorzitter : M. Maraite.

Raadsheren : M.M. Gerniers en Noest.

Openbaar Ministerie : M. De Hoon, Advocaat-Generaal.

Advocaten : Mrs M. Storme en F. Van Belle.

Echtscheiding. — Een van de partijen is geïnterneerd.

— De vordering is geschorst gedurende de inter- nering.

Wegens het strikt persoonlijk karakter van de vorder- ing tot echtscheiding kan de procedure niet aan- gevraagd noch voortgezet worden tegen iemand die zich in de onmogelijkheid bevindt zijn wil te uiten.

Vermits de internering voldoende de geestes- stoornis vaststelt, dient de procedure geschorst te worden zolang deze internering duurt.

J. C. t/ T. B.

Overwegende dat er vooraf dient aangestipt dat, of- schoon hij in hoofdorde tot de bevestiging van het be- strede vonnis besluit, de geïntimeerde nochtans impliciet tegenberoep ingesteld heeft, vermits hij in feite vraagt dat de vordering van de appellante door het Hof onontvankelijk, minstens ongegrond zou worden verklaard;

Overwegende dat het hoofdzakelijk en het inciden- teel hoger beroep regelmatig zijn naar tijd en vorm;

Overwegende dat het niet betwist wordt dat, bij opeenvolgende beslissingen van de Raadkamer te Gent dd. 28 april 1948 en 11 maart 1953, de geïntimeerde op grond van artikel 7 der wet van 9 april 1930, ge- interneerd werd respectievelijk voor de duur van vijf en tien jaar;

Overwegende dat, naar luid van artikel 1 van voor- noemde wet, dergelijke maatregel uitsluitend mag ge- nomen worden, indien de verdachte aangedaan is door krankzinnigheid, geestesstoornis of zwakzinnigheid, waardoor hij onbekwaam is zijn daden te beheersen;

Overwegende dat de geïntimeerde nog steeds in een van de bij evengemeld artikel bedoelde gestichten ver- blijft, en dat zijn vrijheid op proef, wegens voldoende verbetering zijner geesteszwakheid en bij toepassing van artikel 20 van meergenoemde wet, tot heden niet bevolen werd;

Overwegende dat daaruit ongetwijfeld voortvloeit dat de geïntimeerde nog immers in de gebrekkige geestestoestand verkeert, welke tot zijn internering aanleiding gaf;

Overwegende dat er doorgaans wordt aangenomen dat de procedure tot echtscheiding niet kan aangevan- gen noch vervolgd worden tegen iemand, die zich in de onmogelijkheid bevindt zijn wil te uiten of zich van zijn handelingen rekenschap te geven, zulks uit oorzaak van het strikt persoonlijk karakter van deze vordering (De Page, dl I, 2e dr., N° 877 en 882; R. P. D. B., Tw., Divorce et Séparation de Corps, n° 89; Kluyskens, dl VII, 2e dr., n° 439);

Overwegende dat het de bevoegde rechter vrij staat, volgens de gegevens der zaak, over die onmogelijkheid te oordelen, zonder dat er daartoe noodzakelijk vereist wordt dat de belanghebbende als krankzinnige geïnterdiceerd of opgesloten weze;

Overwegende dat in zulk geval de procedure moet worden geschorst, zolang de hindernis blijft voortbestaan, maar dat de ingestelde vordering geenszins daardoor onontvankelijk wordt gemaakt (De Page, op. cit., n° 882, R.P.D.B., Loc. cit.);

Overwegende dat het ontegensprekelijk vaststaat dat de geïntimeerde niet in staat is, ten opzichte van de aanspraak van de appellante zijn verdediging behoorlijk en normaal voor te dragen; dat hij slechts éénmaal vóór de Voorzitter der Rechtbank in verzoening verschenen is, maar dat het niet kan uitgemaakt worden of hij te dier gelegenheid enig woord gerept heeft;

Overwegende dat uit dit alles volgt dat de eerste rechter oordeelkundig beslist heeft dat de zaak zou geschorst worden, zolang de geïntimeerde geïnterneerd zal blijven.

Om deze redenen,

Het Hof,

Gelet op artikel 24 der wet van 15 juni 1935;

Gehoord de heer advocaat-generaal De Hoon in zijn eensluidend advies;

Alle andere conclusies van de hand wijzende,

Verklaart beide beroepen ontvankelijk, doch ongegrond;

Dientengevolge bevestigt het bestreden vonnis in al zijn beschikkingen en veroordeelt appellante in de kosten dezer instantie.

NOOT: Voor verdere rechtspraak zie: Verbr., 11 november 1869, Pas. 1870, I, 3; Verbr., 24 april 1902, Pas. 1902, I, 211; Verbr., 7 maart 1907, Pas. 1907, I, 154; Rechtb. Gent., 18 februari 1933, Pas. 1933, III, 96; Rechtb. Namen, 4 juli 1934, Pas. 1935, III, 98.

BURGERLIJKE RECHTBANK TE TONGEREN

14 juli 1955.

Voorzitter: M. Driessen.

Rechters: M.M. Winants en Alsteens.

1. **Strafvordering.** — Rechter niet gebonden door de omschrijving van het te laste gelegde feit.
2. **Onrechtmatige daad.** — Bewijslast bij vordering tot schadevergoeding.

1. *De politierechter, die over de strafvervolgung uitspraak doet, is niet gebonden door de omschrijving van het ten laste gelegde feit; hij mag en moet dat feit integendeel beoordelen in zijn verband niet alleen met de daaraan in de dagvaarding gegeven omschrijving, maar ook met de strafwet in het algemeen.*

2. *De in de strafzaak vrijgesproken partij behoort echter, wanneer zij schadevergoeding vordert van hem, van wie zij beweert dat door zijn schuld het ongeval is veroorzaakt (overtreding van de strafwet of louter burgerlijke fout), zulks te bewijzen, daar de vrijspraak niet betekent dat de tegenpartij ipso facto schuld heeft aan het ongeval.*

Moors t/ Albrechts.

Overwegende dat de eis strekt tot vergoeding van de schade, die aanlegger berokkend werd door een verkeersongeval, dat zich de 8 juli 1953, te Genk, voordeed;

Overwegende dat, op grond van dat ongeval, aanlegger zelf vervolgd werd voor de Politierechtbank te Bilzen, wegens overtreding van art. 22,3 van het verkeersreglement van 1 februari 1934; dat bij vonnis van 14 mei 1954, dat in kracht van gewijsde getreden is, aanlegger vrijgesproken werd; dat, bijgevolg, aan aanlegger geen enkele inbreuk op de strafwet kan verweten worden; dat inderdaad de Politierechtbank, die over de strafrechterlijke vervolging uitspraak gedaan heeft, niet gebonden was door de omschrijving van het ten laste van aanlegger gelegd feit en dat feit integendeel mocht en moest beoordelen in zijn verband niet alleen met de omschrijving er van gegeven in de dagvaarding, maar met de strafwet in het algemeen (Rev. de Droit pénal et de Criminologie, Mei 1949, Rigaux en Trousse, Les problèmes de la qualification, bl. 725; Verbr. 13 dec. 1948, Pas. 1948, I, 706 en 13 febr. 1950, Pas. 1950, I, 414);

Overwegende nochtans dat het aanlegger behoort te bewijzen dat het ongeval veroorzaakt werd door de schuld van eerste verweerster (inbreuk op de strafwet of louter burgerlijke fout), daar de vrijspraak van aanlegger niet betekent dat zij ipso facto schuld heeft aan het ongeval;

Overwegende dat uit de strafbundel blijkt dat de wijze, waarop eerste verweerster haar voertuig bestuurde, geenszins strijdig is met de voorschriften van art. 41, 42 of 27, I van het verkeersreglement, die aanlegger haar verwijt overtreden te hebben; dat men ook niet inziet welke louter burgerlijke fout — oorzaak van het ongeval — zij zou begaan hebben;

Gezien art. 2,30 tot 37 en 55 tot 59 der Wet van 15 juni 1953, gewijzigd door de wet van 20 juli 1939;

Om deze redenen,

De Rechtbank, statuerende op tegenspraak;

Wijst de eis af; verwijst aanlegger in de kosten.

BURGERLIJKE RECHTBANK TE ANTWERPEN

2e Kamer. — 17 juni 1955.

Voorzitter: M. Sury.

Rechters: M.M. De Kepper en Hernould.

Openbaar Ministerie: M. Caron.

Advocaten: Mrs Quanjard, Collard en A. Diercxssens.

Pers. — Recht van antwoord krachtens art. 13 van het decreet van 20 juli 1831. — Vereiste: ondertekening van het antwoord.

Uit de tekst van het antwoord op de gewraakte publicatie moet voor de lezer blijken dat het antwoord uitgaat van de in de oorspronkelijke publicatie bedoelde persoon.

Aan dit vereiste wordt in de eerste plaats en practisch exclusief voldaan door de ondertekening van het antwoord. De materiële afwezigheid van de handtekening kan eventueel slechts dan de zekerheid omtrent de oorsprong van het antwoord onaangetast laten, wanneer de identiteit van de steller zonder enige twijfel uit de tekst zelf blijkt.

Gletzer t/ Lloyd Anversois en Lloyd Anversois
t/ Verellen Ltd.

Advies van het Openbaar Ministerie.

De eis van aanlegger bij dagvaarding dd. 19 november 1953 strekt tot het bekomen lastens le verweerster :

1. van een schadevergoeding van 500.000 frank te vermeederen, te verminderen of nader te bepalen in de loop van het geding;

2. van de publicatie in de « Lloyd Anversois » (krant van le verweerster) van het tussen te komen vonnis.

Deze eis wordt gestaafd op het feit dat le verweerster geen gevolg gaf aan het recht op antwoord, dat aanlegger per schrijven van 30 oktober 1952 aan le verweerster liet geworden, in antwoord op een advertentie in de krant van le verweerster verschenen de 24e oktober 1952.

I. Mededeelbare zaak.

Het recht op antwoord maakt het voorwerp uit van het decreet van 20 juli 1831 (artikel 13) en houdt verband met de persvrijheid die haar grondslag vindt in artikel 18 der Grondwet.

Daar huidige eis zonder een persdelict te zijn, nochtans de pers betreft, nl. de uitoefening van een der grondwettelijke vrijheden, daar er moet uitgemaakt worden of de perken dezer vrijheid ja dan neen te buiten zijn gegaan, meent de rechtsleer en rechtspraak dat dergelijke gedingen de openbare orde in het gedrang brengen en de maatschappij er belang bij heeft er in tussen te komen (Murg. Rechtspl., artikel 83, Schuermans, T. II, blz. 141).

Alhoewel in casu de verplichte inlassing van het antwoord (insertion forcée) in zijn dagvaarding door aanlegger niet geëist wordt, moet ons inziens nochtans nagegaan worden of de gevraagde schadevergoeding en de publicatie van het vonnis, ja dan neen hun oorzaak vinden in de weigering door le verweerster van de opname van het antwoord, door aanlegger overgemaakt.

Het decreet van 1831 verleent aan de persoon rechtstreeks of onrechtstreeks vermeld (citée) in een dagblad, het recht de inlassing van een antwoord te eisen.

Deze persoon moet dienvolgens bewijzen, dat het werkelijk « een antwoord » is, dat zij zinnens is te doen publiceren.

Het behoort aan de rechtbanken dit kies punt te beoordelen en te appreciëren, nl. te weten of het, ja dan neen in casu, om « een antwoord » gaat (cfr. Pandectes : V° Droit de réponse, n°s 123-124; Laurent, blz. 300; Schuermans, B. II, blz. 112; Luik, 31 oktober 1889, B. J., blz. 1407; Vigny : Droit Constitutionnel, B. I, n° 229; B. J. 1939, blz. 129; Bruxelles, 10 décembre 1910, P. P. 1911, n° 529; Cass. 3 november 1880, Pas. I, 300).

Staan wij in casu werkelijk voor « een antwoord »?

Alvorens deze kwestie te beantwoorden moet men voorafgaand vaststellen :

1. dat aanlegger niet rechtstreeks in de betwiste advertentie van le verweerster vermeld wordt.

2. dat het antwoord van aanlegger als volgt luidt :
M.M. les Shipchangers la mise en garde, comparue dans le numero du 24 octobre 1952 à la même place — pour les cigarettes américaines : marque :

X Via Antwerp tot Austria
est sans valeur et retirée par la présente annonce.
Les dispositions judiciaires sont prises contre celui, qui a fait comparaitre le premier avis.

3. dat dit « antwoord » niet ondertekend werd.

Welnu, het antwoord moet in verhouding staan met

de aanval (être adéquat à l'attaque), een rechtstreeks verband houden met de advertentie, waarvan aanlegger het voorwerp uitmaakt. (Pandectes : V° Droit de réponse, 125; Anvers, 29-2-1876, B. J. 226; Brux., 6-2-1878, B. J. 280; Brux., 31-10-1878, B. J. 1373.)

Indien men kan aannemen, dat in de betwiste « advertentie » in de krant van le verweerster verschenen, aanlegger alhoewel onrechtstreeks geciteerd, door de lezers van de krant herkend en geïdentificeerd werd, dan nog moeten die zelfde lezers ook kunnen uitmaken, dat het « antwoord » uitgaat van hem, die onrechtstreeks geciteerd werd.

Wat de inhoud zelve van het antwoord betreft, deze moet een refutatie zijn van de betwiste verschenen advertentie : onze mening is dat het « antwoord », zoals het opgesteld is, bezwaarlijk als antwoord kan gelden, vooral tegenover het publiek de lezers, en wel om reden dat aanlegger, die slechts onrechtstreeks geciteerd werd in de betwiste advertentie, zijn « antwoord » niet ondertekende.

Zelfs in hoofde van de uitgever kan men zich afvragen, of het antwoord beantwoordt aan de eerste inlassing, nl. « adequaat » is, daar aanlegger, onrechtstreeks geciteerd door le verweerster, het bewijs moet leveren, dat hij aanlegger op voldoende wijze (hetzij onrechtstreeks geïndiceerd heeft in de betwiste advertentie. (Brussel, 8-11-1856, B. J. 1857, 641; Brussel, 31-10-1878, B.J. 1879, Pas. 1879, III, 36; Beltjens, Encyclopedie de droit civil Belge, B. V, Constitution revisée, 1996, art. 18, n° 101; Pandectes, V°, Droit de réponse, n° 63; Corr. Liège, 6 mars 1950, Jur. Liège 1949-1950, p. 214.)

Alhoewel in strijd met de spreuk « l'intérêt est la mesure des actions » is het merendeel van rechtsleer en rechtspraak het eens om te beweren dat de geciteerde persoon alléén over haar belang oordeelt, een recht tot antwoord te eisen, en de rechtbanken de redenen niet moeten opzoeken, die het recht tot antwoord van de geciteerde persoon uitlokken, voor zoveel het werkelijk om een « antwoord » gaat.

Onze mening is, dat zelfs afgezien van het feit, of het door aanlegger ingezonden antwoord als « adequaat » of niet mag beschouwd worden tegenover de uitgever, dit « antwoord » mag beschouwd worden tegenover het publiek, de lezers.

Dit omdat aanlegger :

— slechts onrechtstreeks (niet rechtstreeks nominaal) geciteerd werd in de betwiste advertentie;

— en zijn « antwoord » niet ondertekende.

Buiten het aangehaald arrest van verbreking van 8 november 1937, Pas. 1937, I, 330; Rev. Dr. Pénal 1938, blz. 90, is de aangehaalde rechtsleer en rechtspraak het eens om te zeggen dat het handteken het wezen zelf is van het antwoord. (« La signature est l'essence de la réponse »; Pandectes, V° Droit de réponse, 153; Bruges, 24-1-78, Pas. III, 287; Appel Gand, 29-11-1875, Pas. 1876, II, 72; Cass. 16-11-1897, Pas. 1898, I, 13, B. J. 294; Beltjens : Encyclopedie Droit civil Belge, V° Constitution revisée (1894), art. 18, n° 151; « La signature de l'auteur de la réponse ne peut être omise »; Schuermans, B. II, blz. 117 en 128; Beltjens, Encyclopedie Droit Criminel, Code Pén., blz. 814 en 818, n°s 16 en 17; Répertoire Pratique, V° Liberté Presse et Droit de réponse).

Heel verschillend is het recht van antwoord omtrent polemieken tussen twee dagbladen zonder vermelding van persoon. De rechtspraak neemt in die gevallen aan dat de uitgever zich vereenzelvigd met het dagblad. (Belg. Judic. 1906, col. 1220; 32 P. P. 1906, n° 972 en nota.)

In de Pandectes Belges V° Droit de réponse, n° 92,

wordt zelfs gezegd dat de legalisatie van het handteken wenselijk is om de noodlottige gevolgen aan de uitgever te voorkomen in geval van « valse » handtekens. (Corr. Gent, 8-5-1871, B. J. 729; Antwerpen, 16-1-1880, B. J. 639.)

De legalisatie van handtekenen komt thans alleszins niet als een verplichting voor.

Naar onze mening kan het arrest van het Hof van Verbreking van 8 november 1937 bezwaarlijk ingeroepen worden. Uit dit arrest blijkt dat het « antwoord » niet moet ondertekend worden, voor zoveel het vaststaat, dat het antwoord uitgaat van de persoon, die in de krant geciteerd werd.

Dit arrest, ons inziens, bedoelt een persoon die rechtstreeks geciteerd is, zodat men in het « ongetekend antwoord » ongetwijfeld kan uitmaken van wie het antwoord uitgaat.

In casu werd aanlegger onrechtstreeks geciteerd, en bij gebrek aan handteken kan het publiek niet uitmaken, van wie het antwoord uitgaat.

Dienvolgens menen wij om hogervermelde redenen dat de verweerster bij gebrek aan handteken van het antwoord, geen verplichting had dit antwoord te publiceren en de eis van aanlegger ongegrond voorkomt.

Wij besluiten tot afwijzing van de eis van aanlegger.

Dienvolgens vervalt ook de eis in vrijwaring, van de verweerster t/ 2e verweerster, die zonder voorwerp wordt.

Trouwens zou 2e verweerster niet kunnen instaan voor het niet inlassen van het recht op antwoord, dat uitsluitend een daad is van 1e verweerster;

te meer dat aanlegger het niet aandurfde 2e verweerster in betaling van schadevergoeding te dagvaarden op grond van de inlassing die zij liet publiceren in het dagblad van 1e verweerster.

Antwerpen, de 25 juni 1955.

De Procureur des Konings,
(get.) A. Caron.

Arrest.

Overwegende dat de oorspronkelijke eis, blijkens de termen van de dagvaarding, verduidelijkt door aanleggers besluiten, strekt tot gedeeltelijke vergoeding der schade — met aanstelling van een deskundige tot vaststelling van het overige gedeelte van de schade en met publicatie van het vonnis — schade welke aanlegger beweert geleden te hebben ten gevolge van het feit dat oorspronkelijke verweerster geen gevolg gaf aan aanleggers verzoek tot publicatie van een antwoord op een inlassing verschenen in het dagblad van oorspronkelijke verweerster dd. 24 oktober 1952;

Overwegende dat oorspronkelijke verweerster, op blz. 3 van haar dagblad « Lloyd Anversois » van 24 oktober 1952, volgend bericht publiceerde :

« Avis aux Shipchangers. MM. les Shipchangers sont mis en garde contre les lots de cigarettes américaines portant les marques suivantes :

» « X » via Antwerp tot Austria

» « X »

» « C. T. T. M. & Co Antwerp Lic. I.C./DP 823/103.

» Tous ceux qui achètent ou revendent des cigarettes américaines portant ces marques s'exposent à la saisie de la marchandise par justice. 100/292. »

Overwegende dat de raadsman van aanlegger vervolgens aan oorspronkelijke verweerster een schrijven liet geworden, gedagtekend van 30 oktober 1952, luidende o.m.:

« ... Op grond van het recht op antwoord verzoek ik U boven volgende rubriek : « Navires attendus à Anvers » op dezelfde breedte en in zelfde omligting » en letter volgend antwoord te laten verschijnen :

« Avis aux Shipchangers. MM. les Shipchangers » la mise en garde, comparue dans le nr. du 20/10/52 » à la même place, pour les cigarettes américaines » marque :

» « X » via Antwerp tot Austria

» « X »

» est sans valeur et retirée par la présente annonce.

» Les dispositions judiciaires sont prises contre celui » qui a fait comparaître le premier avis.

» De schade welke mijn cliënt reeds na een dag

» loopt is aanzienlijk en ik ben er van overtuigd dat

» U zal willen medewerken om ze verder te beperken.

» Aanvaard ...

» get. P. E. C. Quanjard, Advokaat. »;

Overwegende dat de omvang van de door aanlegger bij bemiddeling van zijn raadsman ingezonden tekst, waarvan de publicatie verzocht werd, duidelijk begrensd is en dit tengevolge van het feit dat deze Franstalige tekst afsteekt tegen de Nederlandse tekst van de brief van 30 oktober 1952;

Overwegende dat deze ter publicatie ingezonden tekst als dusdanig niet ondertekend werd;

Overwegende dat verweerster, op wie de verplichting rust het antwoord zonder enige bijvoeging of weglating, integraal en textueel in te lassen (Schuermans : Code de la Presse, T. II, blz. 117); anderzijds — met het oog op het dekken van zijn eigen verantwoordelijkheid — gerechtigd is, alle waarborgen te eisen welke hem van persoonlijke verantwoordelijkheid ten opzichte van de draagwijdte van deze publicatie ontlasten;

Overwegende dat de heersende rechtspraak en rechtsleer derhalve te recht van oordeel is dat uit de tekst van het antwoord op de gewraakte publicatie voor de lezer moet blijken dat het antwoord uitgaat van de in de oorspronkelijke publicatie bedoelde persoon;

Overwegende dat aan deze vereiste in de eerste plaats en practisch exclusief wordt voldaan door de ondertekening van het antwoord;

Overwegende dat de overgrote meerderheid der rechtspraak en rechtsleer dan ook terecht voorhoudt dat het antwoord moet voorzien zijn van de handtekening van de steller ervan (Pand. Belges, Droit de réponse, 153; Beltjens : Encycl. du Droit Belge, V^o, La Constit. Révisée (1894), art. 18, n° 151; Schuermans, op. cit., blz. 117 en 128; Brugge, 24-1-1878, Pas. III, 287; Ber. Gent, 29-11-1875, Pas. 1876, II, 72; Verbr., 16-11-1897, Pas. 19898, I, 13);

Overwegende dat de materiële afwezigheid van de handtekening gebeurlijk slechts dan de zekerheid nopens de oorsprong van het antwoord onaangetaast zou kunnen laten, wanneer de identiteit van de steller zonder enige twijfel uit de tekst zelf blijkt;

Overwegende dat dit echter niet kan gezegd worden van de aan de rechtbank voorgelegde tekst;

Overwegende dat deze tekst, zoals hij opgesteld is, en bovendien, rekening houdend met het feit dat de identiteit van aanlegger in de oorspronkelijke publicatie sterk in het vage bleef — in de ogen van de lezer kan voorkomen als uitgaande van om het even welke geïnteresseerde o.m. om slechts deze mogelijkheid te noemen — van oorspronkelijke verweerster zelf;

Overwegende dat de oorspronkelijke verweerster wegens gebrek aan voldoende vereenzelviging van de steller van het antwoord in de te publiceren advertentie dan ook niet verplicht was kwestige tekst te publiceren;

Overwegende dat — de oorspronkelijke eis ongegrond zijnde — de eis in vrijwaring zonder voorwerp wordt.

Om deze redenen,

De Rechtbank,

Gehoord de heer Procureur des Konings André Caron in zijn eensluidend advies,

Na er over beraadslaagd te hebben, rechtdoende op tegenspraak, alle andere en strijdige besluiten verwerpende,

Voegt samen wegens verknochtheid de zaken ingeschreven op de algemene rol onder nummers 52.304 en 52.468;

Verklaart de oorspronkelijke eis ontvankelijk, doch ongegrond; wijst aanlegger ervan af;

Zegt dat de eis in vrijwaring dienvolgens zonder voorwerp is, stelt verweerster in vrijwaring buiten zaken, zonder kosten;

Veroordeelt aanlegger tot de kosten van de oorspronkelijke eis; legt de kosten van de eis in vrijwaring ten laste van aanlegster in vrijwaring.

BURGERLIJKE RECHTBANK TE LEUVEN

12 oktober 1955.

Voorzitter: M. Meulemans.

Rechters: M.M. Roget en Heleputte.

Advocaten: Mrs. Pierlet en Albessard.

Huishuur. — Uitzonderingswetten inzake huishuur. — Huurverlenging. — Strekking van de wet van 28 december 1953.

Artikel 1 van de bij K.B. van 21 september 1953 gecoördineerde wetten, houdende uitzonderingsbepalingen inzake huishuur, gewijzigd door artikel 1 van de wet van 28 december 1953, bepaalt uitdrukkelijk dat onder toepassing van deze wetten vallen de huurovereenkomsten, die vóór of na haar inwerkingtreding zijn gesloten.

De bijzondere in artikel 3 § 1 bepaalde verlenging dient te worden aangevuld door de bij artikel 1, lid 6, der wet van 28 december 1953 bepaalde bijkomende verlenging.

Uit de parlementaire geschiedenis van de wet van 28 december 1953 blijkt dat de wet al de gemeenten van België betreft, d.w.z. dat zij geldt niet alleen voor de 500 overblijvende gemeenten, doch insgelijks voor de 2.163 gemeenten, die toen van de vigerende huishuurwet uitgesloten waren.

Moine-Serre t/ Langendries.

Gezien de stukken der rechtspleging en namelijk het vonnis op 28 april 1955 op tegenspraak door de heer Vrederechter van het kanton Glabbeek tussen partijen uitgesproken, waartegen appellant, bij geregistreerd exploit van deurwaarder Dotremont uit Tienen de dato 5 mei 1955 regelmatig en tijdig beroep instelde;

Overwegende dat de ontvankelijkheid van het beroep niet betwist wordt; dat de oorspronkelijke vordering, door appellant ingediend, ertoe strekte de geldigheid te horen verklaren van de opzeg de dato 1 maart 1955 gegeven door aangetekend schrijven, dit voor d.d. 1 april 1955, betreffende een woonhuis, gelegen te Roosbeek, Grote Steenweg 83, eigendom van appellant, door geïntimeerde in huur genomen en mits de maandelijks huurprijs van 650 frank; dat de heer Vrederechter de vordering ongegrond verklaarde en appellant tot de gedingskosten verwees;

Overwegende dat het blijkt uit de bestanddelen der

zaak dat geïntimeerde het huis waarover geschil, op 16 november 1953 huurde, dat luidens de mondelinge huurovereenkomst tussen partijen gesloten, de verhuring van maand tot maand geschiedde en dat er een opzegtermijn van een maand voorzien werd, dat niet betwist wordt dat er opzeg door appellant gegeven werd, door zijn aangetekend schrijven de dato 1 maart 1955 met voorziene uitwerksel op 1 april 1955;

Overwegende dat geïntimeerde het voordeel van de wettelijke huurverlenging vóór de heer Vrederechter en thans in beroepsaanleg inroept; dat hij zich steunt op het K.B. d.d. 21 september 1953 tot samenordering van de wetten houdende uitzonderingsbepalingen inzake huishuur, gewijzigd door de wet van 28 december 1953;

Overwegende dat de eerste rechter met redenen aangenomen heeft dat geïntimeerde van de wettelijke huurverlenging genoot, bij toepassing van artikelen 1 en 3 par. 1 van de samengeordende wetsbepalingen, gewijzigd door artikel 1 der wet van 28 december 1953;

Overwegende dat artikel 1 der samengeordende wetten inderdaad uitdrukkelijk voorziet dat onder haar toepassing vallen de huurovereenkomsten die voor of na haar inwerkingtreding gesloten werden;

dat de bijzondere verlenging door artikel 3 par. 1 ervan voorzien dient aangevuld door de bijkomende verlenging door artikel 1 al. 6 der wet van 28 december 1953 bepaald;

dat deze wetsbepalingen ten voordele van geïntimeerde toepasselijk zijn, daar hij zich bevindt in de voorwaarden door haar vastgesteld;

Overwegende dat beroeper vergeefs opwerpt dat het K. B. van 17 maart 1953 (Staatsblad 23-24 maart 1954) de gemeente Roosbeek buiten de toepassing van de samengeordende wetten houdende uitzonderingsbepalingen inzake huishuur verklaard heeft;

dat het betwist huurcontract op 16 november 1953 in stand gekomen zijnde, hetzij na de uitsluiting, artikel 1 van de samengeordende wetsbepalingen de dato 21 september 1953, dat de toepasselijkheid op de later afgesloten contracten voorziet, niet van toepassing zou zijn;

Overwegende dat het uit de parlementaire handelingen der wet van 28 december 1953 klaarblijkelijk vaststaat, dat de wet al de gemeenten van België betreft, d.w.z. dat zij geldig is niet alleen ten opzichte van de 500 overblijvende gemeenten, doch insgelijks voor de 2.163 gemeenten die toen van de vigerende huishuurwet uitgesloten waren (Staatsblad — vergadering der Kamer van Volksvertegenwoordigers, verklaring van de heer Minister van Justitie, blz. 4, eerste kolom);

Overwegende dat het daaruit blijkt dat de opzeg op 1 maart 1955 gegeven geen uitwerksel vóór 1 april 1955 kon hebben, des te meer dat deze opzeg aan de voorwaarden door artikel 1 der wet van 28 december 1953 niet voldaan heeft;

Overwegende dat het beroep dienvolgens ongegrond is.

Om deze reden, en deze van de eerste Rechter,

De Rechtbank,

Zetelende in graad van beroep en op tegenspraak; Alle verdere of tegenstrijdige besluiten van de hand wijzende;

Ontvangt het beroep, doch verklaart het ongegrond en wijst het af;

Bevestigt het vonnis a quo in zijn geheel en verwijst appellant in de beroepskosten.

BURGERLIJKE RECHTBANK TE KORTRIJK

14 juli 1955.

Voorzitter : M. De Necker.

Rechters : M.M. Moerenhout en Verbrugghen.

Advocaten : Mrs Van Overmeire en Van de Castele.

Koop en verkoop. — Eenzijdige koop- of verkoopbelofte. — Voorkeurspakt.

De eenzijdige koop- of verkoopbelofte is een vóórcontract, waarbij een der partijen verklaart bereid te zijn de zaak tegen een bepaalde prijs te kopen of te verkopen in geval de tegenpartij bereid is de zaak te verkopen of te kopen.

Bij een eenzijdige contractbelofte verbindt alleen de belover zich definitief ten behoeve van de gerechtigde, betreffende een in de toekomst af te sluiten juridische verrichting.

Het voorkeurspakt (pacte de préférence) is een eenzijdige overeenkomst, waarbij een partij zich tegenover de andere partij eenzijdig verbindt voor het geval de belover een bepaald contract zou afsluiten, dit bij voorkeur aan te gaan met de tegenpartij onder gelijkwaardige voorwaarden.

Door de belofte van koop of verkoop ontstaat een verbintenis om iets te doen ten laste van de belover, terwijl het voorkeurspakt ten laste van de belover een verbintenis om na te laten doet ontstaan.

Derhalve wordt de gerechtigde, te wiens behoeve een voorkeurspakt is toegestaan, enkel schuldeiser van een verbintenis om niet te doen, nl. de verbintenis om niet te contracteren met derden.

In geval van onherroepelijke en definitieve wilsuiving van de belover om de zaak te verkopen is de gerechtigde bevoegd kennis te geven van zijn wil van zijn voorkeursrecht gebruik te maken.

Van Eeckhoutte t/ Van Eeckhoutte.

Overwegende dat de vordering strekt : 1. tot het horen zeggen voor recht dat akte aan eiser wordt gegeven van zijn aanbod en akkoord, het hem toegerekend recht van optie te willen uitoefenen, betreffende de aankoop van het perceel bouwgrond, gelegen te Waregem, Churchillaan, bekend ten kadastraal sectie B, deel van n° 298/d, groot dertig aren vier centiaren, en dat derhalve de koop tussen partijen werd gesloten op het ogenblik der betekening van deze akte en tot de bestatiging van de koop;

2. Bij nalatigheid door verweerders een deskundige aan te stellen, in de voorwaarden bedongen onder partijen, tot bepaling van de koopprijs.

1. In feite :

Overwegende dat bij akte van notaris Frans De Grootte, te Waregem, dd. 26 februari 1946, Gentiel Van Eeckhoutte, Adriana Van Eeckhoutte en Eleonora Van Eeckhoutte, overgegaan zijn tot de verdeling der onverdeeld gebleven goederen van de huwgemeenschap en van de nalatenschap van hun ouders, de echtgenoten Van Eeckhoutte-De Rycke.

Dat in die goederen begrepen was een onroerend goed, gelegen te Waregem, bestaande uit woonhuis met werkhuis en koer, perceel bouwgrond en bouwland, hetwelk verdeeld werd in vier kavels;

Overwegende dat de akte van minnelijke verdeling volgend beding inhoudt : « Optie van aankoop. De verschijners, mej. Adriana Van Eeckhoutte en mevrouw

Demeester-Van Eeckhoutte, daartoe bijgestaan door haar echtgenoot, als hierboven gezegd, verklaren bij deze aan hunnen broeder Gentiel van Eeckhoutte, voorkeur van aankoop te geven op de hun bij deze aanbedeelde goederen en voor het geval zij deze goederen geheel of gedeeltelijk zouden verkopen aan een prijs die zal vastgesteld worden door twee deskundigen, door partijen wederzijds aan te stellen. »

Overwegende dat eiser beweert dat verweerders het perceel dat hun toebehoort, te koop hebben gesteld, door het aan te bieden aan derden, en het aanbrengen op de grond, van een paneel, de tekoopstelling aanmeldende.

II. In rechte :

Overwegende dat eiser beweert dat door het enkel feit van het stellen van een aanbod van verkoop aan derden van het perceel grond, waarop hem een voorkeur van aankoop werd verleend, en de betekening aan verkopers van zijn wil te willen genieten van dit voorkeursrecht, de verkoop ten zijne voordele van rechtswege geschied is, met overdracht van eigendom, zodat de Rechtbank de aankoop door eiser alleenlijk dient te bestatigen;

Dat daartegenover verweerders deze stelling betwisten, in rechte en in feite beweren dat zij nooit het werkelijk inzicht hadden hun goed te verkopen aan derden;

Overwegende dat de eenzijdige aankoop- of verkoopbelofte, een voorcontract is waarbij één der partijen verklaart bereid te zijn om de zaak voor een bepaalde prijs te verkopen of aan te kopen, in geval de tegenpartij bereid is de zaak te kopen of te verkopen (Kluyskens : Burg. Recht, T. IV., Contracten, blz. 167; Josserand : Dr. Civ., T. II, blz. 636);

Overwegende dat in geval van eenzijdige belofte van contract promettant alleen zich definitief verbindt in het voordeel van genietter betreffende een in de toekomst af te sluiten juridische verrichting (De Page : Dr. Civ., T. II, blz. 439; Demogue : Dr. Civ., T. II, n° 469);

Overwegende dat het voorkeurspakt (pacte de préférence) een eenzijdige overeenkomst is, waarbij een partij zich eenzijdig verbindt tegenover een andere partij, voor het geval dat promettant een bepaald contract zou afsluiten, dit, bij voorkeur aan te gaan met de tegenpartij, in gelijkwaardige voorwaarden (De Visscher : Pacte de préférence, blz. 6);

Overwegende dat door de belofte van aankoop of verkoop een verbintenis van iets te doen tot stand komt, in hoofde van promettant (Kluyskens : Burg. Recht, T. IV, Contracten, blz. 18; G. Vandenbossche : Rec. prat. notariat, 20 maart 1908; R. Defaye : Les promesses unilatérales de vente, blz. 78; De Page : Dr. Civ., T. IV, blz. 263), terwijl het voorkeurspakt in hoofde van promettant een verbintenis om iets te laten doen ontstaat (De Visscher : Pacte de préférence, blz. 75);

Dat inderdaad de enige verplichting van promettant hierin bestaat dat hij niet contracteren mag met derden;

Overwegende dat in onderhavig geval, verweerders aan eiser « voorkeur van aankoop » hebben gegeven « op de hen aanbedeelde goederen en voor het geval zij deze goederen geheel of gedeeltelijk zouden verkopen »;

Dat dit beding geen optie van aankoop, maar wel een voorkeursbeding daarstelt;

Overwegende dat in geval de schuldenaar de ver-

bintenis niet nakomt, de verbintenis om iets te doen of niet te doen opgelost wordt in schadevergoeding (artikel 1142 B.W.), onder voorbehoud van het recht voor schuldeiser om zelf de verbintenis te doen uitvoeren op kosten van de schuldenaar, indien de aard der verbintenis dit toelaat (artikel 1144 B.W.);

Overwegende dat in geval van onherroepelijke en definitieve wilsuiving van promettant de zaak te verkopen, schuldeiser het recht heeft zijn wil te laten kennen van zijn voorkeursrecht te genieten (De Vischer: Pacte de préférence, blz. 83);

Overwegende dat in onderhavig geval verweerders niet te kort gekomen zijn aan hun verplichting van niet te doen;

Overwegende dat inderdaad aan Eleonora Van Eeckhoutte het goed toebedeeld werd onder kavel twee, zijnde het perceel grond en bouwland bekend bij kadaster sectie B, deel van n° 298/d, inhoudende een oppervlakte van 30 aren 08 centiaren, dan wanneer het aan Adriana Van Eeckhoutte is dat kavel drie werd toebedeeld, zijnde perceel grond en bouwland, bekend ten kadaster, sectie B, deel van n° 298/d, inhoudende een oppervlakte van 30 aren 04 centiaren, en het dit laatste is dat in de dagvaarding vermeld staat;

Overwegende dat blijkt uit de bestatiging gedaan door Barbe Albert, de landmeter, die op 10 april 1946 de verkaveling uitvoerde van de eigendom Van Eeckhoutte-De Rycke, te Waregem, sectie B, n° 298/d, dat het bordje met vermelding «Te Koop — Bouwgrond» volledig binnen de palen staat van lot 2, toegewezen aan mevrouw De Meester-Van Eeckhoutte, en geen enkele aanduiding erop wijst, dat het aanpalend lot eveneens zou te koop geboden worden;

Overwegende dat daarenboven verweerders inderdaad het goed waarop eiser een voorkeursrecht van aankoop had, niet hebben verkocht;

Overwegende dat zij ook niet hun onherroepelijke en definitieve wil hebben laten kennen zich van het goed te ontmaken en het te verkopen;

Dat, hadden verweerders nog een publiciteitspaneel meldende dat het goed te verkopen was, op het kwestig perceel grond geplaatst, hetgeen betwist wordt, zulk aanbod, zonder de minste melding van prijs, verweerders niet kon binden en geen onherroepelijk en definitief karakter had;

Dat verweerders zulk bord hadden kunnen plaatsen, alleenlijk om kennis te hebben, volgens de aangeboden prijzen, van de waarde van het goed, zodat zij zich dan, naargelang zij deze waarde voldoende achtten of niet, een definitieve beslissing konden nemen;

Dat zulke gegevens, zelf in geval van verkoop aan eiser, elementen waren die aan de deskundigen, gelast met het vaststellen van de prijs, konden voorgelegd worden om deze in te lichten;

Overwegende dat de eis dus van meet af aan ongegrond voorkomt.

Om deze redenen,

De Rechtbank,

Alle verdere besluiten verwerpende,

Verleent akte aan eiser van zijn raming der vordering.

Verwerpt de eis als ongegrond.

Verwijst eiser in de kosten.

RECHTBANK VAN KOOPHANDEL TE ST.-NIKLAAS

1e Kamer. — 4 oktober 1955.

Voorzitter: M. Dirix.

Rechters: M.M. Blauwaert en Maes.

Referendaris: M. Cloquet.

Advocaten: Mrs Peckstadt en Maréchal.

Burgerlijke rechtsvordering. — Verscheidene eisers bij dezelfde dagvaarding. — Ontvankelijkheid.

Verscheidene eisers zijn steeds gerechtigd gezamenlijk in rechte op te treden, wanneer tussen hun vorderingen een band van verknochtheid bestaat. Een dergelijke band bestaat ongetwijfeld, indien de verscheidene eisers gezamenlijk hebben gehandeld, toen zij de in geschil zijnde waar hebben geleverd.

Het feit, dat twee personen gezamenlijk handelen voor een zaak, die zij gezamenlijk behandeld hebben, — zonder echter een vennootschap te vormen, al ware het slechts een tijdelijke vennootschap — levert geen reden tot niet-ontvankelijkheid op.

Hertecant t/ Van Cleemput.

Overwegende dat verweerder ten onrechte de vordering niet ontvankelijk noemt omdat de twee eisers gezamenlijk handelen in dezelfde dagvaarding;

dat verscheidene eisers steeds gerechtigd zijn gezamenlijk in rechte te handelen wanneer er tussen hun aanvragen een verband van verknochtheid bestaat (Verbr. 23 november 1905. Pas. 1906, 1, 47);

dat dergelijk verband ongetwijfeld bestaat indien de twee eisers gezamenlijk hebben gehandeld toen zij de litigieuze waar hebben geleverd;

Overwegende dat dit samenhandelen ter zake bevoezen is;

dat verweerder inderdaad niet betwist te hebben geweten dat de facturen en brieven van eisers betreffende de litigieuze levering — alhoewel op naam van de genaamde André Baecke opgesteld — niettemin uitgingen van beide eisers gezamenlijk;

Overwegende dat verweerder eveneens ten onrechte de vordering niet ontvankelijk noemt omdat het uit het inleidend exploit niet zou blijken dat eisers een vennootschap zouden vormen;

dat verweerder niet beweert dat eisers een onregelmatige vennootschap zouden vormen, doch uitsluitend dat er geen vennootschap tussen hen bestaat;

Overwegende dat het feit dat twee personen gezamenlijk handelen voor een zaak die zij gezamenlijk behandeld hebben — zonder nochtans een vennootschap te vormen, al ware het maar een tijdelijke vennootschap — geen reden van niet-ontvankelijkheid uitmaakt;

Overwegende dat verweerder in zijn besluiten aanneemt dat hij het hout heeft verwerkt, vermeld in de facturen n°s 108 - 177 en 227, en het bedrag van die facturen verschuldigd is, wat een totaal maakt van 24.257,54 fr., doch dat verweerder meteen beweert dat zijn schuld te verminderen is met de volgende bedragen:

- 1.883 fr. volgens handtekening voor ontvangst, op de factuur n° 108, door tweede eiser;
- 4.400 fr. volgens ontvangstbewijs van 23 april 1951, geschreven door eerste eiser;
- 12.000 fr. volgens ontvangstbewijs van 10 maart 1951, geschreven en getekend door eerste eiser;

17.883 fr.

Overwegende dat verweerder bekend aldus nog 24.257,54 fr. min 17.883 fr. of 6.374,54 fr. verschuldigd te blijven ;

Overwegende dat waar verweerder in gebreke was die som te betalen, de vordering alleszins nodig was om verweerder tot die betaling te verplichten, zodat verweerder ook in de gerechtskosten dient verwezen te worden ;

Overwegende dat eisers niet bewijzen dat verweerder meerdere sommen dient te betalen ;

dat zij weliswaar beweren dat de 16.000 fr. door verweerder gestort, door hem betaald werden tot zuivering van een factuur n° 92 dd. 6 maart 1951, belopende 14.117,20 fr., en tot zuivering (tot beloop van 1.883 fr.) van de factuur n° 108 dd. 14 maart 1951 ;

Overwegende dat de juistheid van die bewering door geen bestanddeel van de zaak wordt bewezen ;

dat men zich afvraagt, indien de feiten zich hebben voorgedaan zoals door eisers vooropgesteld, waarom eerste eiser die het ontvangstbewijs van de 4.000 fr. met eigen hand schreef, ook niet met eigen hand de ontvangst van 1.883 fr. op de factuur n° 108 (2.930 fr.) zelf vermeldde voor toerekening, en die zorg zou overgelaten hebben aan tweede eiser, die inderdaad gezegde vermelding op gezegde factuur aanbracht ;

Overwegende dat waar verweerder betwist de litigieuze facturen te hebben ontvangen die op de naam van zekere heer Baecke (meester van het werk) waren opgesteld, en waar eisers niet bewijzen noch aanbieden te bewijzen dat verweerder een bepaalde hoeveelheid hout zou hebben verbruikt, het overige van de vordering niet gegrond voorkomt.

... ..

RECHTBANK VAN KOOPHANDEL TE KORTRIJK

2 april 1955.

Voorzitter : M. Van Lerberghe.

Referendaris : M. Vandekerckhove.

Advocaten : Mrs Van den Bulcke en Halsberghe.

Aanneming van werk. — Niet-toepasselijkheid van art. 1793 B.W. — Rechtspositie van de architect.

Artikel 1793 B.W. is niet toepasselijk, wanneer het bestek zelf de bevoegdheid van de aanbesteder inhoudt om wijzigingen aan te brengen, zodat de verplichting van de aannemer reeds uit de oorspronkelijke overeenkomst voortvloeit en het oorspronkelijk bestek niet definitief met de aanbesteder is vastgesteld.

De architect is door een overeenkomst van verhuuring van enkele diensten verbonden met zijn cliënt, de aanbesteder. Zelfs zijn toezicht is een prestatie van technische, niet van juridische diensten, maar hij kan tevens lasthebber voor bepaalde handelingen zijn.

Bij aannemingswerken onder toezicht van een architect geschiedt de opneming en goedkeuring praktisch steeds door de architect, die door afgifte van een certificaat de aannemer het recht geeft van de aanbesteder betaling te vragen.

P.V.B.A. Georges Vanhoo en Zn t/ Hollebeke.

Gezien de daging van 19 mei 1954, waarbij eiseres jegens verweerder de betaling vordert van 24.705,30 fr. met de rechterlijke rente en alle de kosten van het geding, hoofdens de uitvoering van een aannemingsovereenkomst ;

Gehoord beide partijen in haar middelen en besluiten, uiteengezet in het Nederlands ;

Overwegende dat een aannemingsovereenkomst tussen partijen gesloten werd op 12 december 1950, waarbij eiseres een verlichtings- en drijfkracht- en belinstallatie in verweerders gebouw te Oostende, Albertwandeling n° 80 moest uitvoeren voor 35.721,79 fr. taks inbegrepen (factuur dd. 30 oktober 1951) ;

Overwegende dat volgens eiseres art. 12 van de aanbesteding vermeldt dat « alle veranderingen of bijvoegingen aan deze beschrijving zonder uitzondering ten laste van verweerder vallen » en dat verweerder, die een reeks supplementwerken liet uitvoeren, op grond daarvan nog 23.983,55 fr. (factuur van 23 december 1951) moest betalen, zoveel te meer dat de architect van verweerder op 24 juli 1952 alle de uitgevoerde werken definitief aanvaardde, behalve een paar verlichtingsapparaten die onmiddellijk vervangen werden ;

Overwegende dat verweerder daartegen opwerpt dat beide facturen slechts op 10 maart 1952 aan hem werden overgemaakt en dat eiseres eigenmachtig de twee afkortingen, de eerste van 20.000 fr. dd. 17 februari 1951, de tweede van 15.000 fr. dd. 5 maart 1951, betaald op de eerste factuur, splitste en toepaste : de 20.000 fr. op de eerste factuur en de 15.000 fr. op de tweede factuur, waartegen verweerder onmiddellijk op 16 maart 1952 protesteerde, betogend dat hij geen supplementwerken (de parlofone, het neonlicht, een lamp boven en drie stopcontacten uitgezonderd) had besteld noch moest betalen, zodat de tweede afkorting van 15.000 fr. ook op de aanbestedingsschuld sloeg, betogend verder dat eiseres daartegen nooit protesteerde en weshalve de uiteenzetting van verweerder aanvaardde en dat de architect van verweerder, gezien de vele gebreken der uitvoering, nooit de werken definitief goedkeurde ;

dat verweerder ten slotte de definitieve goedkeuring van de werken, uitgevoerd einde december 1951, door besluiten van 22 februari 1955 (meer dan 3 jaar later) vraagt ;

Overwegende dat art. 1793 B.W. ter zake niet toepasselijk is, vermits het bestek zelf reeds de bevoegdheid van de aanbesteder inhoudt (art. 12) om wijzigingen aan te brengen, zodat de verplichting van de aannemer reeds uit de oorspronkelijke overeenkomst voortvloeit en het oorspronkelijk bestek niet definitief met de aanbesteder is vastgesteld (Planiol-Ripert, T. XI n° 941; Delvaux, éd. 1928 n° 61; Kluyskens, De Contracten, 2° druk, n° 357, 1°) ;

dat verweerder overigens enkele supplementwerken als dusdanig aanvaardt (zie hoger) ;

Overwegende dat de Rechtbank niet kan aannemen dat eiseres de supplementwerken eigenmachtig zonder vraag van verweerder en tegen verweerders wil heeft uitgevoerd en dit om volgende redenen :

1. de overeenkomst voorziet de mogelijkheid ertoe en verweerder aanvaardt in feite enkele supplementwerken, zodat art. 12 der overeenkomst toegepast werd en alleen de omvang in betwisting blijft ;

2. de lijst der supplementwerken bestaat meestal in het bijplaatsen van leidingen, schakelaars en lampen en in aanvullingen van de aanbesteding ;

3. het kan moeilijk aanvaard worden — omdat het abnormaal is — dat supplementwerken ter waarde van ½ der aanbestedingswerken geen reden zouden hebben en gratis door de aannemer zouden uitgevoerd zijn ;

4. De twee afkortingen van samen 35.000 fr. slaan overduidelijk niet alleen op de aanbesteding van 35.721,75 fr. taks inbegrepen, vermits verweerder dan practisch alles reeds op 5 maart 1951 en dus voor de uitvoering zou betaald hebben, hetgeen ongewoon en ongebruikelijk is in aannemingswerken, die nog ten

dele uit te voeren zijn en die verder nog moeten opgenomen en goedgekeurd worden, en waar de aanbestede een architect heeft;

5. er is inderdaad een definitieve goedkeuring van alle werken gedaan geworden door de architect van verweerder op 24 juli 1952, enkele kleinigheden uitgezonderd.

Overwegende dat de architect met zijn cliënt — de aanbestede — verbonden is door een contract van verhuring van enkele diensten (De Page, T. IV, n° 849, blz. 856, 1° lid; T. V, n° 362 B) en dat zelfs zijn toezicht een prestatie is van technische, niet van juridische diensten (De Page, T. V, n° 362, blz. 362, 2° lid) maar dat hij tevens mandataris voor bepaalde handelingen kan zijn (De Page, T. V, n° 312 B noot 8 en n° 312 B noot 8 en n° 362, blz. 362 bovenaan);

Overwegende dat in aannemingswerken onder toezicht van een architect, de opnemings- en goedkeuring practisch steeds door de architect gebeurt, dewelke door afgifte van een certificaat de aannemer het recht geeft van de aanbestede betaling te vragen (Asser-Kamphuizen, Bijzondere overeenkomsten, blz. 409);

Overwegende dat, gezien dit geheel van feiten, het stilzwijgen van eiseres op verweerders brief van 16 maart 1952 niet kan aangezien worden als een instemming met de uiteenzetting van verweerder;

Overwegende echter dat voorafgaandelijk tussen partijen geen overeenkomst werd gemaakt nopens de prijs der supplementwerken, zodat zij moeten geacht worden deze werken te hebben aanvaard tegen de normale en tijdens de uitvoering gemiddeld geldende prijs;

dat deskundig advies noodzakelijk is om de omvang en de normale prijs van deze supplementwerken te bepalen;

Om deze redenen :

De Rechtbank, alle andere besluiten afwijzend,

Zegt voor recht dat eiseres terecht betaling der supplementwerken vordert, doch vooraleer over de omvang en de prijs van deze supplementwerken te statueren :

Benoemt als deskundige de heer X. die in een gemotiveerd verslag, gesloten met de wettelijke eedformule en neder te leggen ter Griffie der Rechtbank van Koophandel te Kortrijk, Houtmarkt, 5, binnen de twee maanden der aanvaarding van zijn taak, volgende opdracht vervult :

1) partijen aangetekend verwittigen van dag, uur en plaats der uitvoering van zijn opdracht; ze horen, alle nuttige inlichtingen inwinnen en overlegging van de nodige bescheiden vragen;

2) nagaan welke supplementwerken door eiseres aan het huis van verweerder werden uitgevoerd;

3) hun normale en tijdens de uitvoering gemiddeld geldende prijs bepalen;

4) zeggen hoeveel verweerder, die 35.000 fr. betaalde, nog aan eiseres moet betalen voor alle de werken die eiseres krachtens het bestek en krachtens de supplementwerken heeft uitgevoerd;

Kosten voorbehouden;

Om naderhand door partijen te worden besloten en door de Rechtbank gevonnist als naar rechte;

Beveelt aan eiseres de provisie aan de expert te storten;

Verzendt de zaak verder naar de e.k. algemene oproeping;

Verklaart het vonnis uitvoerbaar bij voorraad, niet-tegenstaande elke voorziening en zonder borgstelling.

VREDEGERECHT TE BERINGEN

11 februari 1955.

Rechter : M. Vrancken.

Advocaten : Mrs De Smedt (Antwerpen)
en Bijvoet (Hasselt).

Arbeidsongeval. — Zetschipper. — Uitvoering van de arbeidsovereenkomst. — Bewijs van het arbeidsongeval. — Wettelijk vermoeden.

Wanneer niemand de feiten heeft zien gebeuren en niets toelaat te veronderstellen, dat de dood van een zetschipper, wiens lijk aan stuurboordzijde van het achterschip in het Albertkanaal gevonden wordt, aan ziekte, dronkenschap, zelfmoord of misdaad te wijten is, mag men, overeenkomstig zekere vaststaande gegevens, aannemen dat hij het slachtoffer geweest is van een ongeval, namelijk een val in het water, die de dood ten gevolge heeft gehad.

Uit de omstandigheid, dat een zetschipper niet alleen verplicht is zijn schip te besturen, het scheepstuig, de inventaris en de lading te behouden, doch ook het schip steeds te bewaren en te onderhouden, vloeit voort, dat hij, ten minste gedurende de tijd dat hij op het schip aanwezig is, zich voortdurend in de uitvoering van zijn arbeidscontract bevindt.

Op grond van art. 1, 6e lid van de wet van 24 december 1903 bestaat er een wettelijk vermoeden, dat het ongeval, 's avonds na zijn terugkeer op het schip aan de zetschipper overkomen, aan de uitvoering van de arbeidsovereenkomst te wijten is en dus als een arbeidsongeval moet beschouwd worden.

Potters t./ Le Phenix Belge.

Overwegende dat de eis strekt tot de veroordeling van de Naamloze Vennootschap « Le Phenix Belge » om, in haar hoedanigheid van verzekeraar aan de eiseres Potters, Maria, weduwe van wijlen Kamminga, Berent, te betalen de vergoedingen voorzien bij de Wet op de Arbeidsongevallen, wegens het dodelijk werkongeval aan Kamminga, Berent op 24 Juli 1954 te Kwaadmechelen overkomen, terwijl hij in dienst was van de weduwe Boll-Maes, Grote Steenweg, nr 371, te Berchem;

Overwegende dat de verweerster heeft doen gelden :

1° dat het ongeval waarvan sprake geen arbeidsongeval is en dat het slachtoffer, toen het gebeurde, zich niet normaal « onder het arbeidscontract en in de uitvoering hiervan » bevond;

2° dat zij, ten einde dit te bewijzen, het strafrechtelijk onderzoek inroept, waarvan een kopij door de beide partijen werd voorgebracht en waarvan de vaststellingen en andere bestanddelen, met inbegrip van de opgetekende getuigenissen, volgens haar uitdrukkelijke verklaring, door haar aanvaard worden om de aard van het ongeval te bepalen;

Overwegende dat uit het proces-verbaal nr 541, d.d. 25 Juli 1954, van de Rijkswacht te Tessenderlo, blijkt :

— dat Kamminga zetschipper was op het schip « Madeleine »; dat hij dit schip, dat gemeerd lag aan de kaai van de fabriek van scheikundige producten te Kwaadmechelen, op 24 Juli j.l., rond 18.30 u., verlaten had om een rekening te gaan betalen bij de genaamde Scheltjens, Victor; dat hij 's avonds, rond elf uur, alleen huiswaarts gekeerd is, na een herberg te hebben be-

zocht, waar hij, in aanwezigheid van de eiseres, enige glazen bier gedronken en enkele malen biljart gespeeld had; dat hij, volgens de eenparige verklaringen van al de onderhoorde getuigen, in goede verstandhouding met zijn echtgenote leefde en niet dronken was, toen hij de herberg verliet om zich terug naar zijn schip te begeven; dat de echtgenote, die nog een tiental minuten bij andere schippers in dezelfde herberg was blijven praten bij haar aankomst op het schip vaststelde dat Kamminga niet daar was; dat zij aanvankelijk in de mening verkeerde dat hij bij een andere schipper gebleven was, doch 's anderendaags 's morgens ontdekte dat zijn lederen jas aan de lier van het achterschip hing en dat een vensterdeksel van het woonvertrek op het water dreef; dat, nadat twee andere schippers hem in de omstreken vruchteloos gezocht hadden, het lijk van Kamminga in de loop van de voormiddag, na ongeveer een half uur dreggen, aan stuurboordzijde van het achterschip, uit het water werd opgehaald;

Overwegende dat uit geen enkel bestanddeel van het onderzoek kan worden afgeleid dat de dood van Kamminga niet aan een ongeval zou te wijten zijn; dat de zaak zonder gevolg gerangschikt werd door het Parket van de Rechtbank van eerste aanleg te Hasselt en niets toelaat te veronderstellen dat het slachtoffer zou gestorven zijn ten gevolge van een andere oorzaak, hetzij ziekte of beroerte, hetzij zelfmoord of misdaad; dat uit het strafrechtelijk onderzoek, waarbij noch kwetsuren, noch sporen van gewelddaden werden vastgesteld, eerder blijkt dat er geen enkele reden voorhanden is om aan te nemen dat het overlijden aan iets anders zou kunnen toegeschreven worden dan aan een gewoon ongeval, meer bepaald aan een val in het diepe water van het Albertkanaal;

Overwegende dat alleen dient te worden nagegaan of het ongeval een arbeidsongeval is in de zin van de Wet van 24 december 1903, m.a.w. of het tijdens en door de uitvoering van het arbeidscontract gebeurd is;

Overwegende dat in dit verband van belang is :

1° dat Kamminga reeds terug op het schip moet geweest zijn toen het ongeval zich voordeed; dat zijn lederen jas inderdaad 's anderendaags 's morgens gevonden werd, hangend aan de lier, aan stuurboordzijde van het achterschip en de drenkeling, toen hij uit het water gehaald werd, enkel met broek en hemd gekleed was, hetgeen aantoonde dat hij niet in het water gevallen is, terwijl hij van op de dijk terug aan boord ging;

2° dat het deksel, waarmee het venster van de slaapkamer gesloten wordt en dat Kamminga, vóór het slapen gaan, gewoon was op te leggen, 's morgens na het ongeval op het water dreef;

3° dat het schip, door het laden aan de kaai der fabriek van scheikundige producten, bestoft was, zodat het dek, wegens de fijne motregen, min of meer glibberig was, hetgeen door de rijkswachters daags na het ongeval werd vastgesteld;

Overwegende dat er bijgevolg ernstige vermoedens zijn om aan te nemen dat Kamminga, na zijn terugkeer op het schip, het hierbovengenoemd deksel op het venster heeft willen plaatsen, dat hij hierbij uitgedegen, in het water gevallen en verdronken is;

Overwegende dat, indien men hiertegen zou inbrengen dat er op dit punt niet de minste zekerheid bestaat, het nochtans niet kan betwist worden dat het ongeval tijdens de uitvoering van de arbeidsovereenkomst gebeurd is; dat immers de zetschippers niet alleen verplicht zijn het schip te besturen, te zorgen voor het behoud van het scheepstuig en de inventaris, en de lading in goede staat te bewaren (art. 13 Wet

1 april 1936), maar dat zij, zoals over het algemeen wordt aangenomen, ook als opdracht hebben het schip, dat ze voor rekening van een ander voeren, steeds te bewaren en te onderhouden, hetgeen voor gevolg heeft dat zij aan hun schip gebonden zijn en tenminste gedurende de tijd dat ze op het schip, waar ze tevens wonen, aanwezig zijn, zich bestendig en voortdurend in de uitvoering van hun arbeidscontract bevinden (vgl. Verbr. 2 Maart 1950, Pas. 1950, I, 459; noot onder Vred. Charleroi, 14 Maart 1953, Bull. Ass. 1953, blz. 356);

Dat, maar in 't bijzonder in het voorhanden geval, het ongetwijfeld ter uitvoering van de aangelegene verbintenissen en uit beroepspllicht is dat het slachtoffer 's avonds naar zijn schip teruggekeerd was om er de nacht door te brengen en de bewaking van het schip, met al hetgeen het bevatte, op zich te nemen;

Dat, wat er dan ook moege gebeurd zijn of welke ook de beweging moege geweest zijn die op het dek de val in het water veroorzaakt heeft, het ongeval, ingevolge het vermoeden uitgedrukt in art. 1, zesde lid, van de wet van 24 december 1903, aan de uitvoering van de arbeidsovereenkomst te wijten is en derhalve als een arbeidsongeval dient beschouwd te worden;

Dat anderzijds door de verweerster niet aangeboden werd te bewijzen, dat het wettelijk vermoeden niet van toepassing is en dat het ongeval niet aan de uitvoering van de arbeidsovereenkomst zou te wijten zijn;

Overwegende dat de verweerster, in haar hoedanigheid van verzekeraar van de werkgeefster, gehouden is aan de weduwe en het kind van het slachtoffer de vergoedingen te betalen waarop deze, ingevolge de Wet, aanspraak mogen maken; dat er evenwel betwisting bestaat nopens het bedrag van het basisloon waarop de vergoedingen dienen berekend te worden, de eiseres beweerend dat het basisloon 55.000 frank bedraagt, terwijl het volgens de verweerster niet hoger zou zijn dan 45.000 frank;

Overwegende dat tot basis van berekening der verschuldigde renten dient genomen de werkelijke bezoldiging krachtens het contract toegekend gedurende het jaar dat het ongeval vooraf ging; dat de eiseres in de gelegenheid dient gesteld om door het voorleggen van het loonboekje en alle andere te harer beschikking staande middelen te bewijzen dat, in strijd met de bewering van de verweerster, de bedoelde bezoldiging 55.000 frank bedroeg;

Om deze redenen :

Op tegenspraak en in eerste aanleg beslissend,

Zeggen voor recht dat Kamminga, Berent, te Kwaadmechelen, op 24 juli 1954, tijdens en wegens de uitvoering van zijn arbeidsovereenkomst, het slachtoffer geweest is van een arbeidsongeval, dat de dood voor gevolg gehad heeft;

Vooraleer verder over de grond der zaak uit te spreken,

Machtigen de eiseres om door het voorbrengen van het loonboekje en alle andere wettelijk toegelaten middelen het bewijs te leveren dat het slachtoffer krachtens zijn arbeidsovereenkomst, als schipper in dienst van de weduwe Boll-Maes, gedurende het jaar vóór het ongeval, een bezoldiging gehad heeft van 55.000 fr. of ten minste dat, overeenkomstig de Wet op de Arbeidsongevallen, het basisloon dient bepaald op 55.000 frank;

Machtigen de verweerster tot het tegenbewijs door dezelfde rechtsmiddelen;

Stellen de zaak te dien einde en voor verdere behandeling vast op onze terechtzitting van vrijdag 4 maart 1955.

Behouden de kosten voor.

VREDEGERECHT TE BRUGGE

3e Kanton. — 17 juni 1955.

Rechter : M. De Cock.
Advocaten : Mrs Aernoudts en Claes.**Mandatum ad litem.** — Omvat niet de bevoegdheid een huur op te zeggen.*Het stilzwijgend mandaat aan de advocaat geldt slechts « ad litem » en wordt voor het overige niet verondersteld, maar moet tegenover derden bewezen worden bij geschrift (art. 1341 B.W.).**Het « mandatum ad litem » geeft in geen geval aan de raadsman het recht namens zijn cliënt een huur-opzegging te doen.*

Lingier t/Lierman.

Overwegende dat verweerder een villa in huur houdt, genaamd « Summernest », eigendom van eiser en gelegen te Knokke, Koninklijkelaan 234 ;

Dat een schriftelijke huurovereenkomst tussen partijen ten einde liep op 30 september 1945, waarna verweerder in feite in het genot bleef van het huurgoed ;

Dat eisers raadsman, aan verweerder, bij aangetekende brief van 3-2-1955 een opzegging van huur liet geworden tegen 31 mei 1955 ;

Dat de vordering er thans toe strekt de gegeven opzeg geldig en van waarde te horen verklaren en verweerder te horen veroordelen op de daarin gestelde dag het huurgoed te verlaten op straf van uitdrijving, kosten te zijnen laste ;

Overwegende dat verweerder, in rechte, vooreerst de nietigheid opwerpt van de gegeven opzeg, ten gevolge van het feit dat deze laatste niet werd ondertekend door eiser, maar door zijn raadsman, zonder dat bewijs wordt geleverd van enig speciaal mandaat daartoe ;

Overwegende dat eiser zich beroept op de rechtspraak die zou gevestigd zijn in de zin van de geldigheid van het stilzwijgend mandaat aan de advocaat om opzeg van huur te geven; dit zonder nochtans enige rechtspraak te citeren ;

Dat in tegendeel echter het stilzwijgend mandaat aan de advocaat slechts ad litem geldt en voor het overige niet wordt verondersteld maar moet bewezen worden tegenover derden, bij geschrift naar de beschikkingen van artt. 1341 e.v. B. W. (Rép. Prat. du Dr. B., verbo « avocat » n°s 103, 104, 105) ;

Dat het mandaat al litem, in ieder geval geen recht geeft aan de raadsman om namens zijn cliënt een huur-opzegging te geven (Rép. Décennal de la jur. b. 1936 - 1946, verbo « avocat » n°s 8 en 10) ;

Dat ten overstaan van voorafgaande motieven zonder pertinentie zijn de argumenten van aanlegger dat het mandaat zou blijken uit de termen van de door zijn raadsman ondertekende opzeg, of dat hij zou bereid zijn thans, in rechte, het gegeven mandaat uitdrukkelijk te bevestigen, of dat, tenslotte, verweerder zou hebben berust door niet te antwoorden ;

Dat de wet verweerder niet verplicht antwoord te verstrekken op een nietige opzeg ;

Dat ten slotte, de opzegging nietig zijnde, de vordering van aanlegger niet gegrond is.

VREDEGERECHT TE BREE

21 februari 1955.

Vrederechter : M. Marx.
Advocaat : Mr Beelen.**Gemeenterecht.** — Pacht. — Gemeente als verpachster. — Opzegging van de pacht door de burgemeester zonder machtiging van de gemeenteraad. — Strijd met art. 81 Gemeentewet. — Opzegging nietig en onbestaande. — Verzet van de pachter als bedoeld in art. 1775, lid 4, B.W., niet vereist.*Artikel 1775 B.W. is van toepassing, wanneer de pachter staat tegenover een opzegging van de pacht, die volstrekt of betrekkelijk nietig is; in die gevallen is het doen van verzet noodzakelijk.**Zulks is niet het geval, wanneer de pachtopzegging aangetast is door een nietigheid, die door de rechter ambtshalve moet worden uitgesproken.**Een dergelijke nietigheid doet zich voor, wanneer zoals in casu, een door een gemeente als verpachster aangegane pacht is opgezegd door de burgemeester namens het gemeentebestuur, zonder medewerking van het college van schepenen en zonder machtiging door de gemeenteraad. De gemeente is een publiekrechtelijk lichaam; volgens art. 81 van de Gemeentewet behoort de gemeenteraad de voorwaarden van een verpachting vast te stellen en dienvolgens ook te bepalen of een pacht moet ophouden, in welke omstandigheden dit moet geschieden en met welk doel; deze regel is van openbare orde. De gemeenteraad vertrouwt de uitvoering van zijn beslissingen toe aan het college van burgemeester en schepenen, doch in geen geval aan de burgemeester alleen.**In het onderhavig geval is geen beslissing van de gemeenteraad genomen tot machtiging tot het opzeggen van de pacht; aangezien de opzegging gedaan is in strijd met het publieke recht, is zij van rechtswege nietig en onbestaande.*

Gemeente Bocholt t/ J. Clauwers.

Aangezien de eis er toe strekt te zien en te horen, zeggen voor recht dat een gegeven pachtopzeg rechts-geldig is, dienvolgens dat verweerder gehouden is de door hem in pacht gehouden goederen onmiddellijk ter vrije beschikking te stellen van eiseres;

Aangezien verweerder van eiseres in pacht houdt gronden gelegen onder de gemeente Bocholt sectie A n^{rs} 1125 14, 1125 b4/ deel, groot ongeveer acht hectaren, tien aren, tien centiaren en zulks sinds 10 september 1945;

Aangezien door aanbevolen schrijven in dato van 15 januari 1952 pachtopzeg werd gegeven getekend door de Heer Burgemeester der gemeente Bocholt namens het gemeentebestuur en dit tegen 30 november 1954, met als gegeven reden openbaar nut en meer bepaaldelijk om de gronden ter beschikking te stellen van de Middelbare Landbouwschool te Bocholt voor het geven van Landbouwonderwijs en voor uitbating van een modelhoeve;

Aangezien verweerder tegen deze pachtopzeg geen verzet heeft aangetekend omdat volgens hem de opzeg nietig was daar hij gegeven werd enkel door de bur-

gemeester, namens het gemeentebestuur, zonder schepencollege en zonder machtiging door de Gemeenteraad;

Aangezien artikel 14 paragraaf 4 (artikel 1775 van het B.W.) der wet op 7 juli 1951 op de landpacht, zegt dat een pachter op straffe van verval, verzet moet aantekenen tegen een pachttopzeg binnen de drie maanden vanaf de betekening van de opzegging, hetzij hij zich op de nietigheid ervan beroept, hetzij hij de geldigheid of de gegrondheid van de aangevoerde reden of redenen betwist;

Aangezien bij ontstentenis van zulk verzet, zoals in dit geval, het lijkt alsof de gegeven pachttopzeg immer rechtsgeldig moet worden verklaard;

Aangezien blijkt uit een vonnis, ons door eiseres voorgebracht, der Rechtbank van Hasselt, zetelend in beroep, dat deze Rechtbank deze stelling is bijgetreden in ene zaak waarin het Schepencollege ener gemeente pachttopzeg had gegeven zonder machtiging van de gemeenteraad en waartegen geen verzet werd aangetekend; (vonnis der Rechtbank van Hasselt, Tijdschrift voor gemeenterecht maart 1953, n° blz. 56);

Aangezien het niet het inzicht van de wetgever der Pachtwet van 7 juli 1951 kan zijn geweest een pachter te verplichten, en dit op straffe van verval, verzet aan te tekenen tegen ieder document dat hij als pachttopzeg ontvangt;

Aangezien er meerdere soorten van nietigheden zijn o.m. de volstrekte nietigheden, de betrekkelijke nietigheden en de nietigheden van rechtswege;

Aangezien art. 1775 van het Burgerlijk Wetboek van toepassing is, wanneer de pachter staat tegenover een pachttopzeg die ene volstrekte of ene betrekkelijke nietigheid inhoudt, en dat het doen van verzet in die gevallen verplichtend is;

Aangezien zulks niet het geval is, wanneer de pachttopzeg ene nietigheid toont die door de rechter van rechtswege en ambtshalve moet worden ingeroepen;

Aangezien zulke nietigheid zich hier voordoet; dat de gemeente een publiek lichaam is, en de regelen, haar gesteld van publieke orde zijn; dat, volgens artikel 81 der Gemeentewet, het aan de Gemeenteraad hoort de voorwaarden van een verpachting vast te stellen en dienvolgens ook te bepalen of een pacht ophouden moet, in welke omstandigheden dit moet gebeuren en voor welk doel; dat de Gemeenteraad de uitvoering van zijn beslissingen toevertrouwt aan het Schepencollege, doch in geen geval aan de Burgemeester alleen;

Aangezien ter zake gene beslissing van de gemeenteraad tot machtiging van het geven van pachttopzeg werd getroffen; dat aldus niet het Schepencollege en voorzeker niet de Burgemeester alleen met enige uitvoering deszake is gelast geworden;

Aangezien de pachttopzeg gegeven werd in strijd met het publiek recht, en van rechtswege nietig is en onbestaande;

Aangezien de eis van aanlegster ongegrond is;

Om deze Redenen :

Uitspraak doende in eerste aanleg en tegensprekelijk zeggen de eis van aanlegster ongegrond, wijzen haar af van haar eis en veroordelen haar tot de kosten.

WERKRECHTERSRAAD TE ANTWERPEN

27 april 1955.

Voorzitter : M. Blocquaux.
Rechtskundig Bijzitter : M. Van Meel.
Advocaten : Mrs Van Bauwel en Dauwe.

Samenvoeging wegens verknochtheid. — Uitstel van betaling van achterstallig loon.

Vordering tot samenvoeging van twee afzonderlijke eisen wegens verknochtheid. Daar niet is bewezen dat beide eisen verknocht zijn en overigens niet blijkt dat bij afzonderlijke uitspraak over beide eisen tegenstrijdige vonnissen zouden kunnen worden gewezen, wordt de samenvoeging niet toegestaan.

Uitstel van betaling van achterstallig loon kan slechts in uitzonderlijke gevallen worden toegestaan, wanneer bewezen wordt dat een dergelijke maatregel gerechtvaardigd is.

Henrard t/ Anciens Ets. A. De Vigne N.V.

Gezien de inleidende dagvaarding van deurwaarder L. Beukelaer te Ekeren, in dato van 9 november 1954, strekkende tot betaling aan aanlegger van 22.060 fr. wegens achterstallig loon, met de gerechtelijke intresten en de kosten;

Overwegende dat verweerster vordert dat de eis, ingeleid bij exploit van 9 november 1954, zou samengevoegd worden met de eis ingeleid door verweerster tegen aanlegger bij exploit dd. 10 februari 1955 en zulks wegens door verweerster vermeende verknochtheid tussen beide eisen;

Overwegende dat verweerster geenszins het bewijs levert dat beide voormelde eisen zouden verknocht zijn en het trouwens uit niets blijkt dat bij het afzonderlijk berechten van beide eisen er tegenstrijdige vonnissen zouden kunnen worden geveld;

Overwegende dat voor wat de eis in betaling van 22.060 fr. voor achterstallig loon betreft, verweerster erkent aan aanlegger dit bedrag verschuldigd te zijn onder aftrek echter van 10 % wegens taks;

Dat verweerster geenszins aanvoert om welke reden zij zou gerechtigd zijn een afhouding van 10 % hoofdens taks toe te passen op het loon dat zij erkent aan aanlegger toe te komen;

Overwegende dat verweerster verder vordert dat haar zou toegelaten worden zich van haar schuld te bevrijden bij middel van maandelijks afkortingen van 5.000 frank;

Dat voor wat betreft de betaling van achterstallig loon uitstel van betaling slechts kan toegestaan worden in uitzonderlijke gevallen, waarbij bewezen wordt dat een dergelijke maatregel gerechtvaardigd is;

Overwegende dat terzake het gevraagde uitstel van betaling geenszins wordt gemotiveerd;

Om deze redenen :

Het Arbeidsgerecht van Antwerpen, alle verdere of tegenstrijdige besluiten verwerpende, verklaart de eis ontvankelijk en gegrond, veroordeelt verweerster om aan aanlegger te betalen voor achterstallig loon de som van 22.060 fr. met de gerechtelijke intresten; verwijst verweerster in de kosten.

BALIELEVEN

BALIE TE BRUSSEL

INNEN VAN HET ERELOON VAN ADVOCAAAT INZAKE ONGEVALLEN

In zijn zitting van 15 november 1955, heeft de Raad van de Orde de volgende beraadslaging getroffen :

* * *

Gezien het verslag der in de schoot van de Raad van de Orde opgerichte Commissie samengesteld uit de Heer Stafhouder, Mr. Maurice Sand, oudstafhouder, Mr. François Moreau, verslaggever en Mr. Jean Dal, Secretaris van de Orde;

Overwegende dat bij de Raad een aanvraag tot advies ingediend werd betreffende de vraag of een advocaat de eis van een slachtoffer van een ongeval, er toe strekkende in de schatting van de schade die het geleden heeft en in de vaststelling van de toe te kennen vergoeding het bedrag te zien begrijpen dat het aan zijn raadsman betaald heeft of zal moeten betalen, mag indienen en steunen;

Overwegende dat het niet tot de bevoegdheid van de Orde behoort, maar uitsluitend tot deze van de rechtbanken, zich uit te spreken over de ontvankelijkheid of de gegrondheid in hoofde van het slachtoffer, van dergelijke eis; dat waar deze, in alle onderstelling, niet in strijd schijnt te zijn noch met de goede zeden, noch met de openbare orde, niets, in principe, een advocaat zou beletten de woordvoerder en de verdediger hiervan te zijn;

Overwegende dat op strikt professioneel standpunt het echter storend zou zijn en in strijd met de waardigheid van de Orde en van zijn leden, dat dergelijke eis zou voorgesteld worden onder de vorm van een staat van ereloon; dat inderdaad, in dit geval, deze staat, in plaats van opgemaakt, en gebeurlijk besproken te worden tussen de advocaat en zijn cliënt wanneer de rechtszaak geëindigd is, volgens de regelen vastgesteld door de gebruiken en namelijk door het decreet van 14 december 1910, onderworpen zou zijn aan de openbare kritiek van een derde, vreemd aan de tussen de advocaat en zijn cliënt afgesloten overeenkomst; dat de rechtbanken vervolgens ertoe gebracht zouden worden zich uit te spreken over het geschil dat tussen partijen zou oprijzen, en dientengevolge het ereloon van een advocaat te taxeren, waarschijnlijk na, volgens het gebruik, het advies ingewonnen te hebben van de overheden van de Orde, maar in ieder geval in ongewone vormen.

Overwegende dat het bovendien in strijd zou zijn met de kiesheid en de welvoegelijkheid dat een advocaat aldus ertoe gebracht zou worden in het openbaar vóór het gerecht het beloop van zijn eigen ereloon in te dienen, en er de verdiensten en de waarde zijner bemoeiingen te verdedigen;

Overwegende dat indien de omstandigheden van de zaak aan een advocaat kunnen toelaten, in geweten, in de berekening der schadevergoeding die hij vraagt in naam van zijn cliënt het geheel of een gedeelte der verdedigingskosten van het slachtoffer te begrijpen, het niettemin past dat dergelijke eis zou ingediend worden onder de vorm van een vordering tot schadevergoeding, die niet zou samenvallen met het ereloon van de advocaat, maar die een tussenkomst van de beklagde of van de verweerder kan medebrengen in de kosten van verdediging van het slachtoffer, met dien verstande dat zowel de advocaat als zijn cliënt vrij blijven het werkelijk en definitief bedrag van het

ereloon dat de tweede aan de eerste verschuldigd is later vast te stellen of te doen vaststellen;

Dat het wenselijk zou zijn dat men in dit geval handele met kiesheid en met mate zoals zulks de regel is inzake bvb. toekenning van schadevergoeding voor tergend en roekeloos geding of voor oneerlijke mededinging;

Om deze redenen :

De Raad,

Is van oordeel dat onverminderd de beoordeling door de rechtbanken voor wat betreft de grond van de vordering niets aan een advocaat verbiedt om in de berekening van de schadevergoeding ingediend door het slachtoffer van een ongeval een som te begrijpen die bestemd is om het slachtoffer te vergoeden voor zijn verdedigingskosten, op voorwaarde dat de staat van ereloon van de advocaat buiten het debat blijve en er noch overgelegd, noch besproken worde.

De Stafhouder van de Orde,
Charles Van Reepinghen.

TAALKUNDIGE KRONIK

UITTREKSEL UIT DALSCHOT'S OPSTELWOORDENBOEK

Niet in de handel.

Abstentie :

Ep. Laakbare, politieke, spijtige, stelselmatige, be-treurenswaardige...

Abusievelijk : (bij vergissing).

Abusus non tollit usum : (het misbruik maakt het gebruik nog niet ongeoorloofd).

Academie :

Ep. Nederlandse, keizerlijke, koninklijke, pauselijke, Franse, militaire, buitenlandse, bloeiende, vervallende, kwijnende, hoogstaande, beroemde, van Beeldende Kunsten, voor lichamelijke ontwikkeling.

Ww.. Bezoeken, volgen... verlaten...

Vz. Aan de — zijn, studeren, onderwijzen...

Tot de — behoren, betrekking hebben...

Ss. —burger, —feest, —gebouw, —jaar, —kennis (bekende), —kerk, —klok, —leven, —stad, —tijd, —vriend, —zetel, —geld.

Schilder—, teken—.

Academisch : debat, proefschrift, —e graad, raad, vorming, senaat, cursussen, lessen, personen, studiën, werkzaamheden, stijl, verzamelingen, gebouwen, genoegens, gemakkelikheden, uitspanningen, opmerkin-gen, gevormde leerkrachten, titel, zitting.

Accept : (verklaring onder wissel, dat men die be-talen zal).

Van accept voorzien. Accepten betalen.

Ss. Bankaccept, wissel—, krediet—, blanco—, be-leefdheden—.

Acceptbank, —krediet, —provisie, —rabat, —reke-ning,

Acceptenboek, acceptentas.

Accepta et data : (ontvangsten en uitgaven).

Acceptatie : (belofte van betaling : aanvaarding).

Een wissel ter — aanbieden. Acceptatie ter ere. Niet-acceptatie.

Ep. Dadelijke, feitelijke, intuïtieve, uitdrukkelijke, voorwaardelijke, zuivere.

Ss. Wisselacceptatie. Acceptatieboek, Acceptatieverklaring.

Accepteren : (« geaccepteerd » en handtekening op een wissel plaatsen; na proefneming : réceptionner).

Acceptie : (aanvaarding; aangenomen betekenis van een woord of zin).

Acceptilatie : (kwijschelding van schuld).

Acceptio donationis : (anneming v.e. schenking).

Acces : (toegang tot iets; verlof).

Ww. — vragen.

Accessie : zie aanwas; toestemming; toetreding tot een verdrag; aanvaarding v. d. regering.

Accessio fortuita : (toevallige vermeerdering).

Accessio industrialis : (door arbeid verworven toename).

Accessist : (onbezoldigd aangestelde).

Accessoir : —e inkomsten.

Accessoires : (toevoegsels; toneelbenodigdheden).

Accessorium : (bijzaak; aanhangsel; het bijkomstige).

Accident, accidenteel : zie Toeval.

Accijns : (accise, octroi; Akzise; excise, inland duty).

Ep. Betaalde, drukkende, gemeentelijke (on)geïnde, gehate, (on)inbare, hoge, (on)gerechtigde, matige, overdreven, (on)populaire, opgelegde, provinciale, verschuldigde, voorgestelde, verplichte, verhoogde, vastgestelde, verlaagde, verzwaarde, afgeschafte.

Ww. Heffen, opleggen, vaststellen, verhogen, innen, betalen, afschaffen.

Vz. Aan — onderwerpen.

— op het gemaal, geslacht, zout, bier, zeep, brandstoffen.

Waren met — bezwaren. Kantoor der in- en uitgaande rechten en accijnzen. Bepalingen omtrent de heffing en verzekering van de — op... Vrij(dom) van

Ss. Accijnsgoederen, —sheffing, —skantoor, —skeur, —beambte, —splichtig, —svrij, —wet, —sstelsel, —saanslag, —sbedrag, —sbelasting, —sbetaling, —sbureau, —sgoed, —shelling, —skwittantie, —sontduiking, —srechten, —sverbod, —sverhoging, —sverlaging, —svermindering, —swaarde.

Azijn—, bier—, brandewijn—, drank—, gemaal—, gemeente—, geslacht—, luciers—, margarine—, petroleum—, sigaretten—, suiker—, tabaks—, turf—, vlees—, wijn—, zeep—, zout—.

Acclamatie :

Bij —. Gekozen, herkozen bij —.

Acclimatisatie : (gewenning aan 't klimaat v. e. vreemd land). Ook acclimatatie.

Ss. —proces, —station, —tuin, —ziekte).

Acclusum : (ingesloten of bijgelegen stuk : aanhangsel).

Accoleren : (tussen haakjes plaatsen).

Accomodatie : (inschikkelijkheid, aanpassing).

Ss. Accomodatievermogen.

Accoord : zie akkoord.

Accountant : (expert-comptable : Bücherrevisor : chartered accountant). Controleur van handelsboeken en balansen.

Ep. Officieel erkende, beëdigde, strenge, onpartijdige, (on)beleefde, onverdragelijke.

Ww. Raadplegen, nodig hebben ter controle der boeken, inrichten, leiden, controleren, verbeteren v. rekeningstukken.

Ss. Accountantsbalans, —sberoep, —sdienst, —sexamen, —sfirma, —skantoor, —sonderzoek, —sopleiding,

—srapport, —srecht, —sregister, —svereniging, —sverklaring, —sverslag, —swetenschap, —swezen.

Adjunct—, gemente—, overheids—, rijks—.

Accrediteren : (van een volmacht voorzien).

Een in Parijs geaccrediteerd gezant.

Accreditief : (geloofsbrief : kredietbrief).

Ep. Geconfimeerd, onherroepelijk.

Accretie : (ter aanvulling).

Accuraat : (juist, nauwkeurig).

Achilleshiel : (kwetsbare plaats in bewijs of redenering).

Achitofel : (slechte raadsman) (Bijbel).

Ss. Achitofelsraad.

Acht : (aandacht).

Vermaningen, waarschuwingen, lessen, burgerlijke beleefdheid, gezondheid, de rechtsvormen in — nemen.

Vz. Zich voor iem. in — nemen. Veel, weinig op iets —geven, slaan.

Het in — nemen (l'observation).

Bw. Vlijtig — geven op...

Achten :

Gering, hoog, in staat, zich gelukkig —. Iets veel, weinig, belangrijk —.

In brieven : Geachte vriend, Uw geacht schrijven.

Het geachte publiek. Men wordt geacht dat te weten. Hij acht dat verstandig.

Vz. Op iem. of iets —.

Mijns achtens, (naar mijn mening).

Syn. *Achten* : eigen inzichten, twijfel, mogelijk. *Geloven* steunt op het getuigenis van anderen. *Vermoeden op, tegen iem. hebben* : de wet of de rechter leidt de gevolgtrekking af uit een bekend tot een onbekend feit.

Achter :

Met de huur ten — zijn. Bij iem. ten — staan.

— iemand om (buiten zijn weten). Achter iem. zijn, zitten, komen.

Iem. — de tralies, —slot zetten. — het net vissen.

Achteraf :

Achteraf spijt het mij. Achteraf blijven, liggen, staan, wonen, zitten. — is het gemakkelijk zeggen, babbelen.

Achteren :

Ten — raken, zijn, blijven.

Van voren naar achteren. Van — beschouwen, aanvallen.

Van — (pone, a tergo). Naar —, van — (retro). Van voren en van — (ab utraque parte).

Achterop :

Met de huur achterop zijn. Het is met hem achterop (geen doel te bereiken met hem. Achterop vormt alleen samenstellingen met ijlen, komen, lopen, rennen, rijden en dgl.

Achterwege :

blijven, houden, laten.

Achterblijving : (verzuim; contumace, défaut).

Achterborg : (certificateur de caution, arrière-caution) ook

Achterborgtocht.

Achterdocht : (soupçon, méfiance : Argwahn, Misstrauen : suspicion, mistrust).

Ep. Beschamende, groeiende, onrustige, overdreven,

geweldige, gedeelde, scherpe, (on)gewettigde, hevige, beledigende, ongerijmde, valse, wraakgierige, afgunsbeledigende, ongerijmde, valse, wraakgierige, afgunstige, lasterlijke, (on)mogelijke, sluimerende, waakzame, geprikkelde, afschuwelijke, wrede, (on)rechtvaardige, sluwe, listige, onredelijke) misdadige, gegronde, sterke, diepe, lichte, zwakke, uiterste, onvrijwillige.

Ww. Hebben, krijgen, koesteren, voeden, opvatten, prikkelen, verdrijven, beschamen, inboezemen, wegnemen.

Vz. — koesteren tegen iem. De — van zich afwenden.

Achterhaalde :

— schade, waarheid. Ontvluchte en weder — veroordeelde.

Achterhoudendheid :

Ep. Koele, sombere, beledigende.

Achterhouding : (het niet verklaren, niet aangeven of het wederrechtelijk in zijn bezit houden).

Achterlating : van sporen, van een opdracht.

Meestal met *met* : met — van...

Achterlijk : (niet normaal ontwikkeld).

— ind, veld, gewas, —e leerling.

Hij is — achterlijk in het betalen. — in (arrière en matière de) de studie.

Ww. — blijven, zich — betoond in iets of in iets te doen.

Achterstaand : (hierachter volgend).

—e advertentie. Volgens —e nota.

Achterstallig : (niet op tijd betaald; wat een vertraging ondergaan heeft).

—e schulden, zaken, rente, belasting, schuld, coupon, huurder.

Hij is — : heeft het verplichte niet op tijd betaald.

Achterstand : (meerv. —en). Onbetaalde renten, achterstallige schuld, werk dat reeds lang op afdoening wacht.

Ww. Zijn — aanzuiveren.

De — bij het gerecht, bij het departement. De Nederlandse —.

Achteruitgang : c) vooruitgang. (Vermindering van gezondheid, beschaving, welvaart, zedelijke ontwikkeling, handel, kunst...).

Ep. Zedelijke, maatschappelijke,

— der zaak (dépérissement). — met faillissement.

Achteruitwerken : (terugwerkende kracht hebben).

De wet, het vonnis heeft een achteruitwerkende kracht.

Achteruitwerking : (achterwaarts gevolg).

De — van een faillissement : report de faillite).

Achteruitzetting : c) bevordering.

Eig. van tafel, klok, horloge. Fig. van weiden, leerlingen, zieke, ontwikkeling der vrijheden.

Ep. Uitgesproken, opgelopen, ondergane...

Zich achteruitgezet gevoelen (se sentir amoindri).

Iem. achteruitzetten : (négliger qqn.).

Achterwaarborg : (arrière-garant).

Ep. Eerlijke, goede, zekere...

TIJDSCHRIFTEN

Algemeen fiscaal Tijdschrift, n^{rs} 3-4, november-december 1955 :

Plan en methode van het A. F. T. — Algemeenheden. — Inkomstenbelastingen. — Indirecte staatsbelastingen. — Buitenlandse belastingen.

Tijdschrift voor de Vrederechters, n^r 11, november 1955 :

Robert Horion : Adoption.

Rechtsgeleerd magazijn Themis, afl. 6, 1955 :

Mr M. J. A. Moltzer : Hugo Sinzheimer over de Joodse invloed op de Duitse rechtswetenschap. — Dr L. M. Rollin Couquerque : Herziening van de rechtsmiddelen van het militair strafprocesrecht. — Mr J. B. Akkerman : De wonderlijke lotgevallen van de Indische ambtenarenpensioenen.

Journal des Tribunaux, n^r 4089, 1 janvier 1956 :

Louis Van Bunnan : L'incidence en Belgique d'une ratification de la Convention universelle de Genève sur le droit d'auteur. — Jurisprudence.

Journal des Tribunaux d'Outre-Mer, n^r 66, 15 décembre 1955 :

Jean Sohier : Le droit coutumier congolais. Réflexions sur sa nature, son étude, son application, son avenir.

Revue Pratique du Notariat Belge, 2393e livraison, novembre 1955 :

Revue de la Jurisprudence belge. — Revue de la Jurisprudence étrangère.

Recueil Général de l'enregistrement et du notariat, janvier 1956 :

L. Barette : Le droit de l'Etat sur les successions en déshérence.

Répertoire fiscal, décembre 1955, n^r 12 :

Me Sibille : Les intérêts hypothécaires et l'impôt. — Me Roelandt : La compétence du Conseil d'Etat en matière fiscale.

VLAAMSE JURISTEN,

Abonneert U op het "Rechtskundig Weekblad"